

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Analýza zemědělských komodit – trh, dovoz, vývoz

Tadeáš Novotný

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tadeáš Novotný

Ekonomika a management

Název práce

Analýza vybraných zemědělských komodit – trh, dovoz, vývoz

Název anglicky

Analysis of selected agricultural commodities – market, import, export

Cíle práce

Cílem práce je popsat a charakterizovat situaci na českém trhu s jablky na základě vyhodnocení výstupů dotazníkového šetření, přímých rozhovorů s ovocnáři a dat ze Situační a výhledové zprávy, a na základě těchto výstupů navrhnout případná doporučení pro ovocnáře.

Metodika

Bakalářská práce se bude dělit na dvě části, praktickou a teoretickou. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů týkajících se oblasti produkce jablek, trhu, dovozu a vývozu této komodity. Bude obecněji zpracována oblast ovocnářství se souvislostmi celého agrárního sektoru. Praktická část bude zaměřena na preference konzumentů jablek získaných pomocí dotazníkového šetření. Dotazník bude vypracován a vyhodnocen dle obecně používaných metod. Dále budou do analýz zahrnuta porovnání dat ze Situační a výhledové zprávy relevantního zaměření. Analýzy budou zaměřeny na kvantitativní vyhodnocení vstupních dat a informací. Celkové zhodnocení bude doplněno o kvalitativní zpracování informací získaných z řízených přímých rozhovorů s ovocnáři. V závěru práce budou výsledky šetření a provedených analýz shrnuty a interpretovány. Výstupem budou případná doporučení pěstitelům do budoucna.

Doporučený rozsah práce

40 – 60 stran

Klíčová slova

ovocnářství, jablka, vývoz, dovoz, analýza trhu, spotřebitelské preference, agrární sektor

Doporučené zdroje informací

- DLOUHÁ, J. – VALÍČEK, P. – LIŠKA, P. – RICHTER, M. *Ovoce*. Praha: Aventinum, 1997, 1997. ISBN 80-7151-768-2.
- GOLIÁŠ, J. *Skladování ovoce v řízené atmosféře*. Praha: Brázda, 2011. ISBN 978-80-209-0386-0.
- MACHKOVÁ, H. – ČERNOHLÁVKOVÁ, E. – SATO, A. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4874-0.
- MENZLOVÁ, J. – BRÍŠKOVÁ, M. – SEKAVOVÁ, H. – ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ. *Ročenka agrárního zahraničního obchodu ČR za rok 2019 = Agrarian foreign trade yearbook 2019 : (informační studie)*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2020. ISBN 978-80-7271-241-0.
- PLÁŠIL, M. – MEZERA, J. *Konkurenceschopnost potravinářského sektoru ČR = the competitiveness of the CZ food industry : výsledky dotazníkového šetření*. Praha: ÚZEI, 2010. ISBN 978-80-86671-76-5.
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SMUTKA, L. *Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v evropském a světovém kontextu*. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-22-1.
- SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.
- ŠTĚRBOVÁ, L. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4694-4.
-

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. et Ing. Ondřej Škubna, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 2. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza vybraných zemědělských komodit – trh, dovoz, vývoz" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. et Ing. Ondřeji Škubnovi Ph.D za cenné rady a přínosné poznatky při konzultacích. Dále bych chtěl poděkovat panu Ing. Martinu Ludvíkovi za poskytnutí materiálů pro bakalářskou práci a ochotu se mnou práci konzultovat.

Analýza vybraných zemědělských komodit – trh, dovoz, vývoz

Abstrakt

Cílem práce je charakterizovat trh s jablky v České republice na základě literárních a internetových zdrojů a dat ze situační a výhledové zprávy, vyhodnocení dotazníku a přímých rozhovorů s ovocnáři. Práce je případovou studií, která se vztahuje k trhu s jablky hlavně na českém trhu. Při zpracování bylo použito dotazníkového šetření a korespondenčních rozhovorů se třemi pěstiteli. Cílem bylo zjistit preference zákazníků a názory ovocnářů. Největší pozornost je v této práci věnována dotazníkovému šetření. Ze získaných dat byly vytvořeny grafy pro lepší přehled a kontingenční tabulky pro potvrzení či vyvrácení předem daných předpokladů. Závěr obsahuje stručný výtah z výsledků této práce a také plánovaná doporučení pěstitelům.

Klíčová slova: ovocnářství, jablka, vývoz, dovoz, analýza trhu, spotřebitelské preference, agrární sektor

Analysis of selected agricultural commodities – market, import, export

Abstract

The aim of this work is to characterize the apple market in the Czech Republic on the basis of literary and Internet sources and data from the situation and outlook report, evaluation of the questionnaire and direct interviews with fruit growers. The work is a case study that relates to the apple market, mainly on the Czech market. A questionnaire survey and correspondence interviews with three growers were used in the processing. The aim was to find out the preferences of customers and the opinions of fruit growers. The greatest attention in this work is paid to the questionnaire survey. Graphs for better overview and contingency tables for confirming or refuting the research questions were created from the obtained data. The conclusion contains a brief excerpt from the results of this work as well as planned recommendations to the growers.

Keywords: fruit growing, apples, export, import, market analysis, consumer preferences, agricultural sector

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3. Teoretická východiska	14
3.1 Definice trhu.....	14
3.1.1 Trh.....	14
3.1.2 Zahraniční obchod	14
3.1.3 Vnitrounijní plnění.....	15
3.1.4 Vnitřní trh Evropské Unie.....	15
3.1.5 Volný pohyb zboží.....	17
3.1.6 Vývoz.....	17
3.1.7 Dovoz.....	17
3.1.8 Konkurenceschopnost odvětví.....	17
3.2 Dotace	18
3.2.1 Přímé platby	18
3.2.2 Jednotná platba na plochu (SAPS).....	19
3.3 Národní podpory	19
3.3.1 Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích vinicích a ve školkách	19
3.3.2 Podpora restrukturalizace ovocných sadů.....	20
3.4 Ovocnářství	21
3.4.1 Ovocnářství v České republice	21
3.4.2 Výměry ovocných sadů	21
3.4.3 Produkce jablek v České republice.....	22
3.4.4 Situace na trhu s jablky v roce 2020/2021	22
3.4.5 Produkce jablek v Evropské unii a Velké Británii.....	23
3.4.6 Produkce jablek ve světě.....	25
3.4.7 Ceny zemědělských výrobců	25
3.4.8 Spotřebitelské ceny ovoce	26
3.4.9 Dovoz jablek	27
3.4.10 Vývoz jablek	28
3.4.11 Regionální produkce	29
4. Vlastní práce	30

4.1	Dotazníkové šetření.....	30
4.2	Předpoklady:	42
4.3	Korespondenční rozhovory s pěstiteli.....	46
4.4	Výsledky, závěry a porovnání rozhovorů	47
5.	Výsledky	50
5.1	Dotazníkové šetření.....	50
5.2	Vyhodnocování předpokladů	50
5.3	Korespondenční rozhovory s pěstiteli.....	50
6.	Závěr.....	52
7.	Seznam použitých zdrojů	54
7.1	Literatura	54
7.2	Internetové zdroje.....	56
8.	Přílohy	57
8.1	Příloha č. 1 - Dotazník	57
8.2	Příloha č. 2 - Korespondenční rozhovor s pěstitelkou ovoce – únor 2022.....	60

Seznam grafů

Graf 1-Pohlaví.....	30
Graf 2.Věk	31
Graf 3-Velikost obce.....	32
Graf 4-Nejvyšší dosažené vzdělání.....	33
Graf 5-Jak často konzumujete jablka ?	34
Graf 6-Co je pro vás nejdůležitější při výběru jablka ?	35
Graf 7-Kdy nejčastěji nakupujete jablka ?.....	36
Graf 8-Kde nejčastěji nakupujete jablka ?	37
Graf 9-Je pro vás rozhodující země původu jablka ?.....	38
Graf 10-Jakou zemi původu preferujete ?.....	39
Graf 11-Preferujete regionální produkci ?	40
Graf 12-Jakou částku jste ochotni zaplatit za 1kg jablek ?	41

Seznam tabulek

Tabulka 1- Celková sklizeň ovoce v ČR	23
Tabulka 2-Tržní produkce jablek v EU a Velké Británii	24
Tabulka 3-Produkce jablek ve vybraných třetích zemích.....	25
Tabulka 4- Průměrné ceny zemědělských výrobců	26
Tabulka 5-Spotřebitelské ceny vybraných druhů ovoce.....	27

Tabulka 6-Dovoz jablek do ČR	28
Tabulka 7-Vývoz jablek z ČR	28
Tabulka 8- Přehled o zahraničním obchodu ČR s jablky	29
Tabulka 9- Kontingenční tabulka – preference regionální produkce x velikost obce	42
Tabulka 10-Kontingenční tabulka – preference důležitého aspektu při výběru jablka v závislosti na úrovni dokončeného vzdělání	43
Tabulka 11-Kontingenční tabulka – preference místa nákupu častěji konzumujících jablka	44
Tabulka 12-Kontingenční tabulka – preferované kritérium při výběru jablka u častých konzumentů.....	45
Tabulka 13-Kontingenční tabulka – preference mužů a žen při výběru jablka	46

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je Analýza vybraných zemědělských komodit – dovoz, vývoz, trh. Pocházím z ovocnářského kraje, z východních Čech, a proto jsem se zaměřil na pěstování a prodej jablek. Toto ovoce je tradiční druh pěstovaný v našich zemích v produkčních sadech i u občanů na vlastních zahradách. Pěstování jablek má velkou tradici v historii našich zemí, kdy zde byly vyšlechtěny zajímavé regionální odrůdy, které si našly své místo i u zahraničních ovocnářů. V minulosti bylo jablko jedním z mála druhů ovoce, které bylo možné skladovat, a bylo tak dostupné konzumentům podstatnou část roku. Naši předkové uměli toto ovoce zpracovat v domácích podmínkách. Např. sušením, konzervací, lisováním šťávy i výrobou destilátu. Na těchto produktech byla založena i česká národní kuchyně. Jablka jsou důležitou zdravou součástí našich jídelníčků, zdrojem vitaminů, minerálů a vlákniny.

Ovocné sady určují specifický ráz české krajiny a jsou důležitou součástí českého hospodářství a zemědělství. Není to jen produkce ovoce, kterému se ve zdejším mírném pásmu daří. Je třeba vidět i propojenost na další obory jako je včelařství, krajinářství, oblast výzkumu, potravinářství atd. Ovocnářství je oblast podnikání, která poskytuje pracovní příležitosti pro nezanedbatelný počet zaměstnanců.

Tento obor na území České republiky nicméně zažívá horší časy. Neregulovaný trh v rámci EU, dovoz jablek ze zemí s nadprodukcí tohoto ovoce nabízeného za ceny, jimž místní ovocnáři nemohou konkurovat. Další problémy způsobují klimatické změny v posledních letech, kdy zaznamenáváme vyšší výskyt jarních mrazíků, které ničí květy peckovin i jádrovin, častý výskyt krupobití v jarních a letních měsících, které může zničit i celou úrodu ovoce. Výskyt nových druhů škůdců v důsledku globálního oteplování, snižování sortimentu přípravků prostředků ochrany rostlin v důsledku změny legislativy EU.

Velkým problémem je i nedostatek pracovní síly pro sezónní práce v sadech při sklizni a řezu stromů.

Teoretická část bakalářské práce představí základní důležité ekonomické pojmy. Nabídne různé pohledy odborníků na tuto problematiku. Praktická část má ambice zmapovat spotřebitelské chování konečných českých zákazníků, zjistit jejich priority a preference při

nákupech jablek. Zároveň bude dán prostor i samotným ovocnářům, kteří dostanou možnost vyjádřit své zkušenosti, problémy a vize do budoucna.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je popsat a charakterizovat situaci na českém trhu s jablky na základě vyhodnocení výstupů dotazníkového šetření, přímých rozhovorů s ovocnáři a dat ze Situační a výhledové zprávy, a na základě těchto výstupů navrhnout případná doporučení pro ovocnáře.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se bude dělit na dvě části, praktickou a teoretickou. Teoretická část bude zpracována v podobě analýzy dokumentů a odborných publikací, ve kterých je vymezena zkoumaná problematika. V literární rešerši bude uveden základní popis produktu a jeho nedílné součásti. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů týkajících se oblasti produkce jablek, trhu, dovozu a vývozu této komodity. Bude obecněji zpracována oblast ovocnářství se souvislostmi celého agrárního sektoru. Autory odborných publikací a zdrojů informací jsou odborníci v dané problematice. Praktická část bude zaměřena na preference konzumentů jablek získaných pomocí vlastního dotazníkového šetření. Dotazník bude vypracován a vyhodnocen dle obecně používaných metod a budou vyhodnoceny souvislosti mezi jednotlivými odpověďmi. Dále budou do analýz zahrnuta porovnání dat ze Situační a výhledové zprávy relevantního zaměření. Analýzy budou zaměřeny na kvantitativní vyhodnocení vstupních dat a informací. Celkové zhodnocení bude doplněno o kvalitativní zpracování informací získaných z řízených přímých rozhovorů s ovocnáři. V závěru práce budou výsledky šetření a provedených analýz shrnuty a interpretovány. Výstupem budou případná doporučení pěstitelům do budoucna.

3. Teoretická východiska

3.1 Definice trhu

3.1.1 Trh

Trh lze charakterizovat jako oblast nabídky (zastoupené prodávajícím) a poptávky (prezentováno kupujícím). A je vcelku jedno, o jakou komoditu se v tomto vztahu jedná. Někdy je to poptávka, která dá podnět k nabídce, jindy je to naopak. Pokud se zaměříme na trh se zemědělskými komoditami, přesněji s jablky, pak v tomto případě nabídka místní produkce nepokrývá poptávku českých zákazníků. Pro saturaci potřeb konečných spotřebitelů je důležité znát jejich preference, zájem trhu. Toho lze dosáhnout analýzou situace v oblasti nabídky a poptávky a tuto analýzu průběžně aktualizovat, protože poptávka spotřebitelů se v čase i místě neustále vyvíjí. (Burianová a kol., 2004) Trh je ekonomickým odvětvím, kde zásadní roli hrají peníze. Jde o finanční vztah, ve kterém jsou pro směnu zboží důležité nejen základní aspekty nabídky a poptávky určitého druhu zboží či služby, ale také finanční možnosti konečných spotřebitelů. Platební schopnost je velmi výraznou proměnnou a je třeba na ni citlivě reagovat tak, aby základní smysl trhu dokázal fungovat i při náročnější ekonomické situaci ve společnosti. (Mertlík a kol., 1991)

3.1.2 Zahraniční obchod

Z historického hlediska lze zahraniční obchod považovat za nejstarší a v podstatě nejvíce rozšířený způsob směny zboží, který byl lidstvu znám již od raných dob civilizací. Tato forma mezinárodních ekonomických vztahů patří v posledních letech k nejprogressivnějším faktorům světové ekonomiky. (Tuleja a kol. 2020 s 67)

Jestliže hovoříme o domácím trhu v rámci České republiky, regionu apod., pak je třeba zmínit i trh přesahující hranice republiky, států - tzv. mezinárodní obchod. Ten je realizován oběma směry – tedy o export, import, reimport a reexport (kombinace dovozu a vývozu). (Štěrbová a kol., 2013)

Vypovídá o vývozní a dovozní výkonosti české ekonomiky, tedy i o obchodní bilanci zahraničního obchodu české ekonomiky. Sleduje reálný obchod se zbožím provedeným mezi tuzemskými a zahraničními obchodníky, tedy změnu vlastnictví. (czso.cz, 2022)

Agrární produkce v Evropské unii se nejvíce obchoduje v rámci vnitřního trhu Evropské unie. Agrární obchod se třetími zeměmi se podílí na celkovém objemu obchodů necelými 25 %. Samotná bilance agrárního obchodu zemí z Evropské unie a nečlenskými státy má dlouhodobě záporný charakter. (Smutka a kol., 2011)

3.1.3 Vnitrounijní plnění

Název vnitrounijní obchod nahradilo vnitrounijní plnění. Za zahraniční obchod se tedy dnes již považují pouze obchody se zeměmi, které, nepatří do členských států Evropské Unie. V rámci Evropské Unie je praktikován volný pohyb osob, zboží, majetku i kapitálu. To znamená, že už se neprovádí celní odbavení a celní kontrola v územních celcích Evropské unie. (Machková 2010)

EU je založena na principech společného jednotného trhu svých členských států a vytváří tzv. vnitřní trh, kterým usiluje o udržitelný a hospodářsky vyvážený rozvoj Evropy. Tento trh naplňuje princip čtyř svobod. Jedná se o volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Podstatou a hlavní myšlenkou je odstranění byrokratických překážek a sjednocení podmínek společných pro členské státy EU. U zboží to je především odstranění cel v rámci EU, osobám pocházejícím z tzv. Schengenského prostoru je umožněn volný pohyb po celém území EU bez dříve běžných kontrol na hranicích. Volný pohyb kapitálu si lze vyložit jako možnost podnikání v jakékoliv členské zemi. Volný pohyb služeb pak umožňuje např. zřízení pobočky firmy v zahraničí. (Mulačová a kol., 2013)

3.1.4 Vnitřní trh Evropské Unie

Vnitřní trh Evropské Unie je území všech členských států Evropské Unie. Cílem utvoření tohoto uskupení je vznik prostoru, v němž platí čtyři základní svobody (volný pohyb zboží,

osob, služeb a kapitálu). EU, jejímž cílem je rozvoj obchodu služeb i zboží v rámci EU, se řídí pravidly WTO (Světová obchodní organizace). Dodání i pořízení zboží v rámci EU je snadnější než obchodování s nečlenskými státy, popř. se zeměmi tzv. třetími. (Janatka a kol., 2004, s. 18)

Vedle toho, že z fungujícího vnitřního trhu profitují zejména občané a podnikatelé ze všech členských států Evropské Unie, upevňování těchto čtyř základních svobod výrazně podporuje vyšší ekonomický růst, vyšší životní úroveň obyvatelstva a také zlepšuje postavení Evropy na mezinárodním poli. (mpo.cz, 2016)

Veškerý pohyb zboží v EU je monitorován systémem Intrastat. V ČR za tento systém zodpovídá ČSÚ. Povinnost ho využívat má každý podnikatel, který v rámci roku překročí tzv. asimilační práh. Ten činí 8 milionů Kč a podnikatel je získal tím, že do jiného státu v rámci EU dodal zboží. Výkaz Intrastatu je možné vyplnit v listinné i elektronické podobě.

Jako protipól Intrastatu existuje také Extrastat, který sleduje obchod s nečlenskými zeměmi. V tomto sledování existují některé výjimky, které nepodléhají tomuto monitorování. (Machková, 2010, s. 127)

V rámci Evropské Unie, ke které se od 1. 5. 2004 přidala u Česká republika, Nejsou pro pohyb komodit stanovena žádná cla ani kvóty. Pro dovozy ze zemí, které nejsou členy Evropské unie, platí společný celní sazebník. Vzhledem k neexistenci hraničních kontrol a celního řízení mezi státy Evropské unie vznikla povinnost sbírat data o daních a evidovat statistické údaje. Neplnění této povinnosti je postihována. Statistikou vnitřního obchodu se zabývá systém Itrastat. Systém Itrastat je povinný pro všechny členské státy Evropské unie, není však unifikovaný v oblasti sběru základních údajů. Povinnost vykazovat data pro Itrastat v České republice vzniká osobám (právníkům i fyzickým) registrovaným nebo identifikovaným v České republice k DPH, které vypravily zboží do jiného členského státu anebo přijaly zboží z jiného členského státu, a to v hodnotě dosahující prahu pro vykazování údajů do Itrastatu. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 5)

3.1.5 Volný pohyb zboží

Je základním pilířem pro fungování vnitřního trhu Evropské unie. Značného rozvolnění bylo dosaženo pomocí odstranění tarifních překážek (cla a omezení s podobným účinkem), které zabraňovaly dalšímu rozvoji spolupráce, a specializace mezi podniky v různých členských státech samotné odstranění tarifních překážek již přineslo každodenní dodávky zboží přes hranice, a také navýšilo vzájemné obchodní výměny. Nedlouho poté se, ale ukázalo, že samotné zrušení tarifních překážek nestačí pro kompletní uvolnění pohybu zboží na celoevropské úrovni, protože běžné zboží blokovali nadále různé regulace stanovené v národních předpisech jednotlivých států evropské unie, které nebyli unifikované. (mpo.cz, 2016)

3.1.6 Vývoz

Český statistický úřad definuje vývoz (czso.cz, 2022): „*Jako hodnotu zboží vyvezeného do zahraničí, které přestoupilo státní hranici za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v zahraničí. Celkový vývoz se tak skládá z vývozu do zemí uvnitř EU a vývozu do zemí mimo EU.*“

3.1.7 Dovoz

Český statistický úřad definuje dovoz (czso.cz, 2022): „*Jako hodnotu zboží dovezeného ze zahraničí, které přestoupilo státní hranici za účelem jeho trvalého nebo dočasného ponechání v tuzemsku. Celkový dovoz se tak skládá z dovozu ze zemí uvnitř EU a dovozu ze zemí mimo EU.*“

3.1.8 Konkurenceschopnost odvětví

Konkurenceschopnost odvětví může být posuzována podle RCA indexu. Tento index vyjádří podíl, který zahrnuje Vývoz/dovoz jak daného odvětví, tak i celku.

$$RCA = (x_i/y_i) / (X/Y)$$

Kdy x_i je vývoz daného odvětví y_i je dovozem daného odvětví. X a Y jsou pak také vývoz a dovoz, ale celého průmyslu. (Dvořáček, 2001)

Konkurenceschopnost může být definována jako schopnost odvětví generovat vysoké zisky a využívá je na udržitelné úrovni za vystavení se mezinárodní konkurenci. Zároveň, ale existuje mnoho dalších přístupů k definování konkurenceschopnosti. Záleží vždy na odvětví a na stupni obecnosti. (Svatoš, 2003)

V publikaci (Plášil a kol., 2010 s. 31) se uvádí: „Z hlediska dalšího vývoje konkurenceschopnosti daného odvětví je potřeba udržet dynamičnost fixního kapitálu, aby nedocházelo k podkapitalizaci. Na druhou stranu náhlý nárůst kapitálu, který nebyl využit, by znamenal překapitalizaci což se ukázalo i některých potravinářských podniků jako škodlivé a vedlo k jejich zániku“.

3.2 Dotace

3.2.1 Přímé platby

Přímé platby jsou vypláceny zemědělcům od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004. Od roku 2004 došlo k několika zásadním změnám v oblasti společné zemědělské politiky. Například poslední reforma z roku 2013 významně změnila podobu přímých plateb pro období 2015-2020. Mezi nové hlavní cíle společné zemědělské politiky v oblasti přímých plateb patří větší důraz na ekologický postup k životnímu prostředí za pomoci režimu ozelenění tzv. greening. Dále také generační obměna na venkově prostřednictvím dotace pro mladé zemědělce nebo také podpora citlivých komodit. Také od roku 2015 obsahuje několik nových prvků, které nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány. Přímé platby jsou vypláceny ze zdrojů Evropské unie. Z Českého rozpočtu pak jsou vypláceny přechodné vnitrostátní podpory, která navazuje na v minulosti poskytované národní doplňkové platby (Top-Up). Žádost o vyplacení přímých plateb se podává v rámci tzv. Jednotné žádosti ke Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu (SZIF) běžně od

poloviny dubna do 15 května daného kalendářního roku. Z důvodu pandemie Covid-19, byl tento termín v roce 2020 posunut až do 15. 6. 2020. (eagri.cz, 2021)

3.2.2 Jednotná platba na plochu (SAPS)

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS) je nejvýznamnější částí přímých plateb. Hlavním cílem jednotné platby na plochu je zemědělcům zabezpečit konstantní a stabilní příjmy. Konkrétní podmínky jsou k nalezení v nařízení vlády pro přímé platby č. 50/2015 Sb. v platném znění, které přímo navazuje na předpisy Evropské unie. Tato platba je poskytována z rozpočtu Evropské unie. Žádost o poskytnutí SAPS se podává v rámci tzv. jednotné žádosti státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu, a to do 15 května daného kalendářního roku. Základní podmínka pro poskytnutí této platby je dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech dílů půdních bloků (DPB) v žádosti nejméně jeden hektar. Všechny DPB musí být vedeny na žadatele v Evidenci využití půdy podle užívatelských vztahů (tzv. LPIS) nejdříve od data podání žádosti v daném kalendářním roku do 31. srpna. Pro úspěšné dosažení SAPS je podmíněno mimo jiné řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu a povinných požadavků na hospodaření (tzv. SMR), které dohromady tvoří podmínky podmíněnosti. (eagri.cz, 2015)

3.3 Národní podpory

3.3.1 Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích vinicích a ve školkách

Účelem je zvýšení konkurenceschopnosti a také zvýšení kvality ovoce a školkařských výpěstků. Hlavním účelem dotace je vybudování funkční kapkové závlahy v ovocných sadech. Dotace se vztahuje na plochy určené k produkci školkařských výpěstků určených k výsadbě ovocných sadů. Podmínkou pro úspěšné čerpání dotace je, že příjemce bude s účelem dotace podnikat minimálně 7 let. Žadatel musí podnikat v zemědělské výrobě

v souladu se zákonem č. 252/1997 sb. ve znění pozdějších předpisů. Podpora je dostupná pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 702/2014. Výše dotace může dosáhnout až 72 000 Kč/ha, za rok 2020 bylo poskytnuto 78 026 000 Kč k vybudování kapkové závlahy na celkové ploše 108,4 ha. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 10).

3.3.2 Podpora restrukturalizace ovocných sadů

Účelem této dotační pomoci je obnovení ovocných sadů. Především zlepšením zdravotního stavu ovocných stromů a tím dosáhnou lepší kvality produkovaného ovoce. Obsahem dotace je nově osázená plocha ovocného sadu, která je osázená odrůdami, které jsou napsány v programu. Žadatel musí splňovat stejně jako u předchozí dotace zákon č.252/1997 sb. a stejně tak musí být podnikatel podnikající v zemědělské výrobě. Dotace je stejně jako u předchozí jen pro mikropodniky, malé a střední podniky. Žadatel musí dále doložit také potvrzení ÚKZÚZ o uznání předmětné sadby i potvrzení svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) o použití povolených odrůd a dodržení limitu těžkých kovů v půdním podloží a také doklad potvrzující registraci v SISPO. Důležité potom také je že příjemce podpory musí vlastnit doklad o účasti v SISPO a také po celou dobu čerpání dotace musí být držitelem ochranné známky SISPO pro každý kalendářní rok. Další podmínkou je že, příjemce podpory bude podnikat s předmětem dotace minimálně 10 let a obhospodařovat plochu podle směrnice pro integrované systémy stejně dlouhou dobu.

Výše dotace

- a) Do 240 000 Kč/ha vysázeného ovocného sadu odrůdou, která je součástí programu o minimální výměře 0,75 ha jednoho druhu v součtu všech ploch, minimální počet stromů je 800 ks/ha.
- b) Do 120 000 Kč/ha vysázeného ovocného sadu odrůdou, která je součástí programu o minimální výměře 0,75 ha jednoho druhu v součtu všech ploch, Minimální počet stromů je 400 ks/ha

Pro rok 2021 bylo vyplaceno 342 432 000 Kč. Tyto prostředky zafinancovaly výsadbu 156,7 ha ovocných sadů. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 10)

3.4 Ovocnářství

3.4.1 Ovocnářství v České republice

Ovocnářství v České republice má dlouhou a bohatou tradici. V raných letech se ovocnářství rozvíjelo především v zámeckých a klášterních zahradách, později se mnoho odrůd ovocných stromů pěstovalo nejen u světské a církevní vrchnosti, ale také u poddaných. Ovocné stromy byly vysazovány v zahradách alejích, stromořadích, ale i v ucelených velkých ovocných výsadbách.

Domácí pěstování ovoce má velký samozásobitelský účel a na rozdíl od ostatních zemí Evropské unie významně kryje spotřebu ovoce obyvatelstva. Toto pěstování má svá úskalí. Pěstování v domácích podmínkách není rentabilní, a výnosy jsou nízké. Zároveň toto ovoce nedosahuje kvalitativní ukazatele tržního ovoce. Produkce tržního ovoce se dosahuje pouze v producentských ovocných výsadbách s intenzifikačními prvky a také za pravidelného používání agrotechniky. Ovocné rostliny se v drtivé většině pěstují pro hospodářské využití plodů. Do popředí však vstupují i další odvětví jako je zdravotní, národohospodářský i estetický. Ovocné stromy však mají využití i ve včelařství anebo využívání samotného dřeva. Nemalý vliv při produkci ovoce je i možnost pracovních příležitostí a diverzity rostlinné výroby. Ovoce je významné i v jídelníčku, protože má velký obsah vitamínů, minerálů, organických kyselin, sacharidů nebo také třísloviny, aromatické látky dusíkaté látky. Obsah všech výše uvedených chemických látek v ovoci je rozmanitý a záleží na konkrétním druhu ovoce, odrůdě a také na půdně klimatických podmínkách a na dalších faktorech. (eagri.cz, 2009-2022)

3.4.2 Výměry ovocných sadů

Výměry ovocných sadů rok od roku v České republice postupně klesají. Celkem je v tuto chvíli evidováno na území ČR cca 16 000 ha. Plocha, která je důležitá pro pěstování konzumního ovoce, má objem 13 047 ha, z toho je plodných 12 231 ha sadů. V poslední době došlo také k velkému úpadku ploch vyhrazených pro produkční sady. Mimo jiné i kvůli novým dotačním podmínkám nebo třeba zpřísnění definice kultury sad v registru půdy LPIS (změnil se třeba pohled na počet jednotlivých stromů, které je potřeba k zařazení do půdního

bloku s označením sad). U velkého počtu pěstitelů došlo také k likvidaci staré výsadby. Na ÚKZÚZ probíhá obnova dat ohledně produkčních sadů, které jsou evidovány v registru sadů. Některé sady byly zlikvidovány a u velké části došlo k administrativním úpravám, které vedly k tomu, že z kultury sad se jejich zařazení přeměnilo na kulturu jiná trvalá kultura, ta je evidována pouze v LPIS, a ne u ÚKZÚZ v registru sadů. Celková produkce ovoce kolísá v závislosti na počasí během vegetačního období a pohybuje se od 250 000 do 390 000 tun, z toho 120 000 až 190 000 tun bylo ovoce vypěstované v produkčních výsadbách. Nejvíce pěstovanými druhy ovocných stromů v České republice jsou jabloně, hrušně, slivoně a třešně. (eagri.cz, 2009-2022)

3.4.3 Produkce jablek v České republice

V roce 2021 byl v České republice zaznamenán výrazný pokles ve výměře ovocných sadů. Podle ČSÚ byla o 1 119 ha nižší než rok minulý. Průběh zimy v roce 2019/2020 byl velmi mírný, ale na jaře přišly dny velice chladné a vyskytovalo se hodně mrazových dnů. Tyto aspekty zapříčinily mohutné kvalitativní škody na ovoci (deformace, zakrslé stopky, plody bez semen). Škody umocňovala i nízká aktivita včel, jenž je úzce spojena s chladným počasím. V neposlední řadě bylo jaro v počtu dešťových srážek podprůměrné. Celková úroda jablek v České republice činila 209,9 tis t, což znamenalo podprůměrnou sklizeň. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 10)

3.4.4 Situace na trhu s jableky v roce 2020/2021

Největší část produkce ovoce v České republice tvoří právě jablka. Jsou velmi důležitou komoditou, jejíž rentabilita přímo ovlivňuje rentabilitu celého ovocnářství. Dlouhodobě je u konzumních jablek vykazována záporná obchodní bilance, která se v posledních letech zvětšuje. Největším producentem jablek v Evropské unii je Polsko, které přímo ovlivňuje produkci jablek u nás. V sezóně 2020/2021 se v ČR urodilo méně jablek a tím pádem byla i jejich zásoba nižší. Na počátku sezóny byla nabídka a poptávka celkem vyrovnaná, ale již během skladovací sezóny se poptávka zvyšovala, což mělo vliv i cenu jablek.

Díky vyšší ceně se ke konci skladovací sezóny odbyt jablek zpomalil. To vedlo například v Polsku k velkým zásobám ve skladech, farmářské ceny se snížily, a to zejména ve střední Evropě, kam Polsko jablka ve velkém vyváží. Nižší odbyt zapříčinilo i uzavření gastronomických podniků v době pandemie. Po uzavření okresů na jaře roku 2021 se výrazně snížil odbyt jablek prodávaných přímo na farmách. Do prodeje v obchodních řetězcích se to naopak tolik nepromítlo. Ceny konzumních jablek začaly klesat až s vyhlídkou na vyšší sklizeň roku 2021. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 45)

Tabulka 1- Celková sklizeň ovoce v ČR

Celková sklizeň ovoce v ČR (t)

Ovocný druh	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jablka	207 990	259 165	209 590	174 023	253 431	192 142	209 881
Hrušky	12 351	23 765	17 001	10 604	19 262	17 738	18 735
Broskve	7 310	11 796	3 620	3 902	8 073	5 509	5 148
Meruňky	6 722	6 427	3 883	4 082	9 196	10 618	4 430
Švestky pravé	23 392	33 094	28 590	19 625	37 476	25 403	32 152
Třešně	10 696	9 918	9 926	8 912	10 050	9 848	7 488
Višně	7 124	8 340	9 436	6 813	9 508	8 034	8 425
Ostatní švestky, slívy, renklódy	12 921	12 343	8 652	7 229	11 477	9 944	9 518
Angrešt	3 992	3 084	2 999	3 127	2 178	1 555	2 094
Rybíz	15 937	16 423	11 689	10 614	11 748	9 480	12 152
Ořechy vlašské	6 270	7 072	4 270	3 963	4 945	4 518	4 121
Ovoce celkem (bez jahod a malin)	314 705	391 427	309 656	252 894	377 343	294 791	314 144
Jahody	10 331	9 691	9 271	8 257	6 822	6 384	6 828

Pramen: ČSÚ

Poznámka: údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Zdroj: *Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s. 46)*

3.4.5 Produkce jablek v Evropské unii a Velké Británii

Výkyvy počasí negativně ovlivnily produkci jablek v roce 2021 především v jižní části Evropy. Nižší sklizeň byla i na severu, především v Dánsku, Švédsku či Litvě. Naopak velký nárůst byl očekáván v Polsku a Maďarsku. Velkou část představují také moštová jablka. Poptávku po nich zvyšují špatná úroda jablek v zahradách a také v extenzivních sadech bez řádné agrotechniky. Do trhu s jablečným koncentrátem také zasahuje zvýšená cena lodní

dopravy, což omezí dovoz koncentráту z Číny. Dalším negativním aspektem je také uvalení cla Spojenými státy na Čínu. Díky těmto aspektům se předpokládá, že významná část evropské produkce bude konkurenceschopná i na trhu Spojených států. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 41)

Tabulka 2-Tržní produkce jablek v EU a Velké Británii

Země	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (odhad)	2021/20 %
Itálie	2 280	2 272	1 704	2 264	2 096	2 124	2 046	-4
Francie	1 674	1 515	1 424	1 477	1 651	1 337	1 375	+3
Německo	973	1 033	597	1 093	991	1 023	1 080	+6
Španělsko	482	495	480	476	555	425	543	+28
Nizozemsko	336	317	228	267	272	220	250	+14
Belgie	285	234	88	231	242	168	192	+14
Řecko	242	259	231	301	276	280	203	-28
Portugalsko	329	263	314	267	354	278	312	+12
Velká Británie	243	183	206	219	205	196	191	-3
Rakousko	177	40	67	184	146	126	115	-9
Dánsko	24	24	19	24	15	24	18	-25
Švédsko	21	20	18	32	20	32	27	-16
Celkem EU-15	7 066	6 655	5 376	6 835	6 823	6 233	6 352	+2
Polsko	3 979	4 035	2 870	4 810	2 910	3 410	4 170	+22
Maďarsko	522	498	530	782	452	350	520	+49
ČR	156	126	102	145	103	118	126	+7
Bulharsko*	58	49	45	50	44	38	-	-
Rumunsko*	336	327	230	425	327	389	410	+5
Litva	46	38	48	62	26	60	32	-47
Slovinsko	71	12	6	72	36	46	19	-59
Slovensko	46	21	32	44	35	30	31	+3
Lotyšsko	8	10	8	14	10	14	12	-14
Chorvatsko**	101	35	66	86	60	55	65	+18
Celkem	5 323	5 151	3 937	6 490	4 003	4 510	5 385	+19
Celkem EU	12 389	11 806	9 313	13 325	10 826	10 743	11 737	+9

Pramen: WAPA, Prognosfruit 2021, ÚKZÚZ Brno

Poznámka: * Bulharsko a Rumunsko členy EU od r. 2007,

** Chorvatsko je členem EU od července 2013

Zdroj: Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s42)

3.4.6 Produkce jablek ve světě

Světová produkce jablek se pohybuje okolo 74-79 mil. tun, kdy největší produkce pochází z Asie. Hlavní producentskou zemí je Čína, ale jsou zde i další významné státy jako je Írán či Indie. Všechny tyto země produkují významné množství jablek, ale v celosvětové produkci se to promítá jen minimálně, protože většina produkce je spotřebována v místě vzniku. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 40)

Tabulka 3-Produkce jablek ve vybraných třetích zemích

Produkce jablek ve vybraných třetích zemích (tis. t)

Země	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (odhad)
Čína	42 613	43 882	44 500	32 000	43 000	44 060	45 381
Turecko	2 466	2 852	2 004	3 090	3 524	3 928	4 000
Kanada	283	329	298	366	357	403	-
USA	4 538	5 114	4 737	4 940	5 308	4 935	4 470
Mexiko	717	714	714	660	761	714	700
Japonsko	812	765	735	756	702	-	-
Indie	2 134	2 521	2 265	2 327	2 316	-	-
Írán	2 500	2 097	2 399	1 937	2 241	-	-
Makedonie	70	101	100	150	120	180	140
Rusko	1 707	1 736	1 100	1 300	1 000	1 200	1 400
Bosna a Hercegovina	69	28	30	33	27	-	-
Bělorusko	155	155	125	150	120	-	-
Srbsko	356	400	400	460	500	506	539
Ukrajina	1 196	1 117	1 007	1 458	1 153	1 115	1 291

Pramen: WAPA, Prognosfruit 2021

Zdroj: *Situační a výhledová zpráva ovoce* (Němcová, Buchtová, 2021, s40)

3.4.7 Ceny zemědělských výrobců

Trend, který nastavil rok 2019, tedy zvyšování cen, pokračoval i v roce 2020. Důsledkem byla hlavně opatření zavedená kvůli pandemii (nedostatek zahraničních i sezonních pracovních sil). Ceny vstupů producentů ovoce i spotřebitelské ceny se významně zvyšovaly. V roce 2021 lze pozorovat postupný pokles spotřebitelských cen. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 70)

Tabulka 4- Průměrné ceny zemědělských výrobců

Průměrné ceny zemědělských výrobců u jablek konzumních podle jednotlivých měsíců v ČR v Kč/t

Měsíc	Jablka konzumní								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Leden	9 844	10 526	9 175	9 467	9 905	14 261	9 723	12 271	15 064
Únor	9 673	10 800	8 919	9 686	9 305	13 430	10 215	13 864	14 545
Březen	9 503	10 319	8 427	8 985	9 162	14 086	9 561	14 032	14 662
Duben	9 547	10 217	8 921	9 040	9 888	14 227	8 751	14 713	13 748
Květen	8 816	9 701	8 987	9 147	10 294	13 327	8 489	13 587	13 662
Červen	8 919	10 971	8 961	8 695	9 205	13 897	8 245	11 423	14 538
Červenec	12 110	11 333	9 284	9 161	11 340	12 563	8 467	-	15 903
Srpen	11 264	9 351	10 433	9 163	11 491	10 822	10 366	15 856	14 170
Září	10 746	9 407	10 622	11 022	13 406	10 394	11 574	15 559	14 709
Říjen	9 819	8 765	10 014	10 421	14 056	10 105	12 670	14 492	
Listopad	9 267	8 067	9 355	9 753	14 493	9 885	12 737	14 566	
Prosinec	9 752	8 377	9 400	10 153	14 061	9 513	13 744	14 432	
Průměr	9 761	9 498	9 436	9 797	11 995	10 948	11 695	14 543	14 606

Pramen: ČSÚ

Zdroj: *Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s70)*

3.4.8 Spotřebitelské ceny ovoce

Výše úrody v České republice nemá přímý dopad na spotřebitelské ceny ovoce v České republice, ty nejvíce ovlivňují situace na trhu s ovocem v Evropě. Rok 2020 byl z hlediska vývoje cen ovoce opravdu nepředvídatelný. Nižší sklizeň ovoce v roce 2019, následně epidemiologická situace od jara 2020, měly negativní dopady také na zásobování jablek v ostatních státech. Na cenotvorbu v České republice mají dopad také obchodní řetězce, které zavedly vyšší marže. V roce 2021 spotřebitelské ceny výrazně poklesly v porovnání se stejným obdobím minulého roku. Ačkoliv se stále pohybují ve vyšších cenových úrovních. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 71)

Tabulka 5-Spotřebitelské ceny vybraných druhů ovoce

Spotřebitelské ceny vybraných druhů ovoce mírného pásma I. jakostní třídy v jednotlivých měsících v Kč/kg

Měsíc	Jablka			Broskve			Stolní hrozny			Jahody		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Leden	26,84	31,45	31,77	45,95	40,35	-	92,07	104,61	95,76	188,54	201,85	-
Únor	26,23	32,75	32,36	45,95	40,35	-	83,75	117,52	96,09	136,36	142,86	-
Březen	26,46	33,75	32,45	45,95	40,35	-	85,62	108,20	91,28	106,45	96,02	-
Duben	26,44	36,17	31,56	45,95	40,35	-	76,89	86,89	76,23	73,03	84,67	-
Květen	28,16	38,87	33,68	88,90	80,49	-	79,33	86,31	73,07	79,41	107,92	-
Červen	27,69	41,34	34,23	55,86	77,39	-	89,49	96,30	93,46	117,48	140,51	-
Červenec	28,09	43,12	36,17	44,52	56,49	-	84,94	83,19	75,42	131,58	164,81	-
Srpen	29,70	47,72	34,78	39,75	55,59	-	74,88	67,78	62,97	147,57	165,29	-
Září	30,29	43,28	35,33	37,13	67,00	-	61,31	57,86	55,74	123,15	157,51	-
Říjen	31,82	36,24		40,35	66,00	-	58,94	61,84		161,21	193,53	-
Listopad	30,51	34,10		40,35	66,00	-	68,93	77,01		222,05	221,60	-
Prosinec	32,29	34,01		40,35	66,00	-	101,72	102,10		232,70	244,96	-
Průměr za rok	28,71	37,73	33,59	*	*	-	79,82	87,47	80,00	143,29	160,13	-

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * z důvodu malého počtu respondentů nelze hodnotit;
- v roce 2021 ČSÚ nesleduje

Zdroj: *Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s71)*

3.4.9 Dovoz jablek

V roce 2020/2021 bylo ČR dovezeno 63,8 tis. tun konzumních jablek. To znamená meziroční pokles dovozu o 24 %. Hlavní příčinou nižšího dovozu byla nižší úroda jablek ve většině producentů zemích Evropské unie. Nejvíce na naše území dováželo Polsko, jehož dovoz sice meziročně klesl o 21 %, ale stále dovezlo 24,9 tis. tun, následován dovozem z Itálie a Slovensko. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 75)

Tabulka 6-Dovoz jablek do ČR

Dovoz vybraných druhů ovoce do ČR (t)

Komodita	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Jablka	78 444	89 516	84 935	91 833	59 404	64 548	80 277	43 012

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * údaje za období od 1. 1.–31. 8. 2021

Zdroj: Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s75)

3.4.10 Vývoz jablek

V roce 2020 v České republice byla zaznamenána vyšší produkce jablek. Na druhou stranu byla zaznamenána nižší kvalita úrody. Z tohoto důvodu vzrostl vývoz moštových jablek a to na 35,4 tis. tun, což je o 39% více než rok předchozí. Jablka byla vyvážena hlavně do Rakouska a Německa. Vývoz konzumních jablek zaznamenal pokles o 14% objemu z předešlých let a vývoz směřoval hlavně na Slovensko. (Němcová, Buchtová, 2021, s. 76)

Tabulka 7-Vývoz jablek z ČR

Vývoz vybraných druhů ovoce z ČR (t)

Komodita	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Jablka	59 983	110 494	67 998	38 552	55 336	38 723	41 574	7 158

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * údaje za období od 1. 1.–31. 8. 2021

Zdroj: Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s76)

Tabulka 8- Přehled o zahraničním obchodu ČR s jablky

Přehled o zahraničním obchodu ČR s konzumními a moštovými jablky (t)

Kalendářní rok				Marketingový rok (tj. od 1. 7.–30. 6. následujícího roku)			
		Konzumní jablka	Moštová jablka			Konzumní jablka	Moštová jablka
2017	DOVOZ	78 166	13 667	2017/18	DOVOZ	73 976	2 655
	VÝVOZ	9 701	28 850		VÝVOZ	9 859	27 934
2018	DOVOZ	59 059	345	2018/19	DOVOZ	50 225	242
	VÝVOZ	10 531	45 163		VÝVOZ	6 142	50 345
2019	DOVOZ	63 696	795	2019/2020	DOVOZ	85 088	827
	VÝVOZ	9 570	29 152		VÝVOZ	9 807	25 434
2020	DOVOZ	80 103	237	2020/2021*	DOVOZ	64 755	25
	VÝVOZ	9 188	33 703		VÝVOZ	8 440	35 359

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * předběžné údaje

Zdroj: *Situační a výhledová zpráva ovoce (Němcová, Buchtová, 2021, s79)*

3.4.11 Regionální produkce

Obecně lze říct, že regionální produkt pochází z blízkého území či kraje, kde spotřebitel žije. Každý takový výrobek či produkt má svůj jedinečný charakter, který je dán kulturou, historií místa, bohatstvím kraje i šikovností řemeslníků, zemědělců a obyvatel vůbec.

Regionální produkt nabízí zákazníkovi místní specifikum, příběh, doložitelný původ a mnohdy i osobní vazby k producentovi, jeho farmě, provozovně.

Pro mnohé spotřebitele je pojem regionální spojen s tradicí, kvalitou a regionem/místem původu. Velmi často také s určitou čistotou produktu - např. ovoce rostlo bez použití chemických přípravků, v čistém prostředí, jeho cesta k zákazníkovi nezatěžuje životní prostředí atd. (regionální-znacky.cz, 2009-2022)

4. Vlastní práce

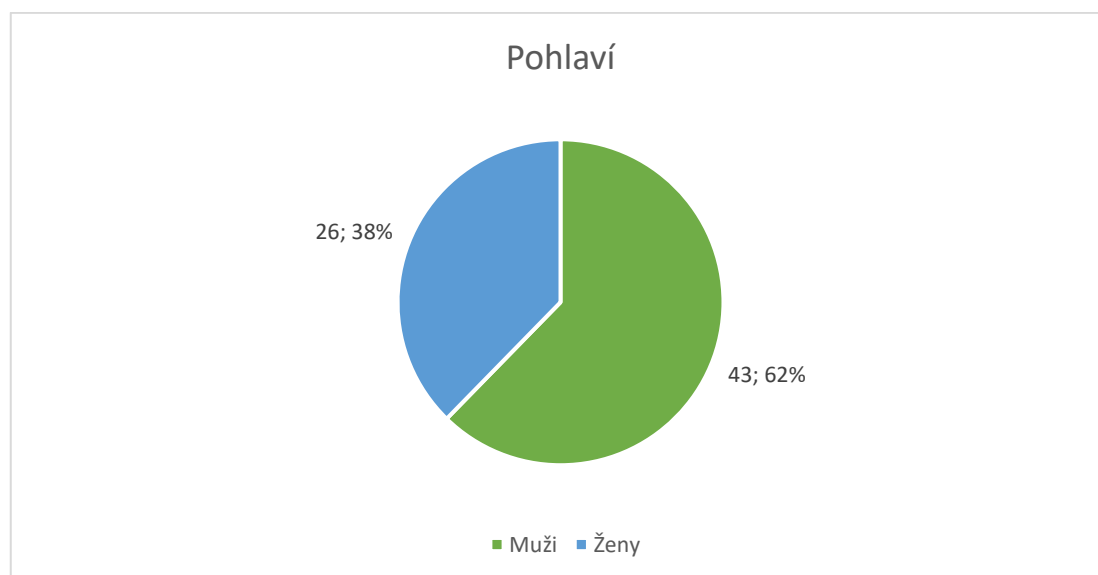
4.1 Dotazníkové šetření

Dotazník viz příloha č. 1, byl v elektronické podobě zveřejněn na stránce survio.com. Stránku navštívilo 96 lidí a dotazník vyplnilo 69 respondentů. Celková návratnost byla tedy 71,9%. Další dotazníkové šetření probíhalo osobním předáním, a to především ve vztahu ke starším lidem, kteří sociální sítě a FB většinou nevyužívají. Dotazník byl určen osobám starších 18 let. Obsahoval 14 otázek uzavřeného a polouzavřeného typu, z toho poslední 14 otázka byla pouze pro zpětnou vazbu od respondentů (viz. Příloha č. 1). Dotazník byl složen ze dvou částí. První byla rozřazovací, zjišťovala sociodemografické údaje respondentů, jako je pohlaví, věk, vzdělání, místo pobytu. Druhá část se zaměřila na mapování spotřebitelských preferencí. Obsahovala otázky typu četnosti konzumace jablek, k nákupním zvyklostem, preferovaným odrůdám i dotazy na ekonomické preference konzumentů.

Otázka č. 1 Pohlaví?

První otázka rozdělila dotazované na muže a ženy. Dotazníkového šetření se zúčastnila převaha mužů, kterých bylo o celých 17 % více než žen.

Graf 1-Pohlaví

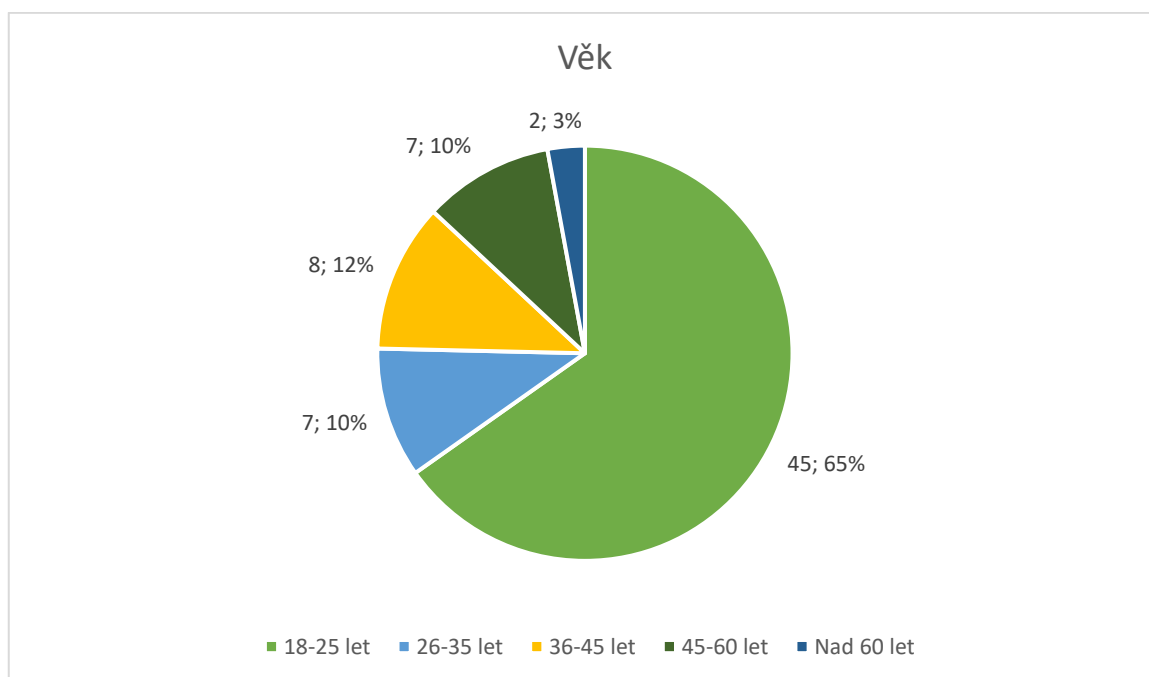

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 2 Věk?

Další otázka se zaměřila na věk respondentů. Dotazovaní, tak jak bylo v dotazníku nastaveno, byli ve 100 % osoby nad 18 let. Hlavním důvodem tohoto nastavení bylo zmapovat chování dospělých konzumentů jablek. Nejvíce respondentů bylo ve skupině 18–25 let, tedy mladí lidé. Důvodem toho, že dotazník využila nejvíce tato věková kategorie respondentů, je především umístění dotazníku na sociálních sítích, které nejčastěji používá právě tato věková skupina osob. Dále následovali respondenti ve věku 36-45 let a poté skupina 46-60. Odpovědí od osob nad 60 let bylo nejméně.

Graf 2. Věk

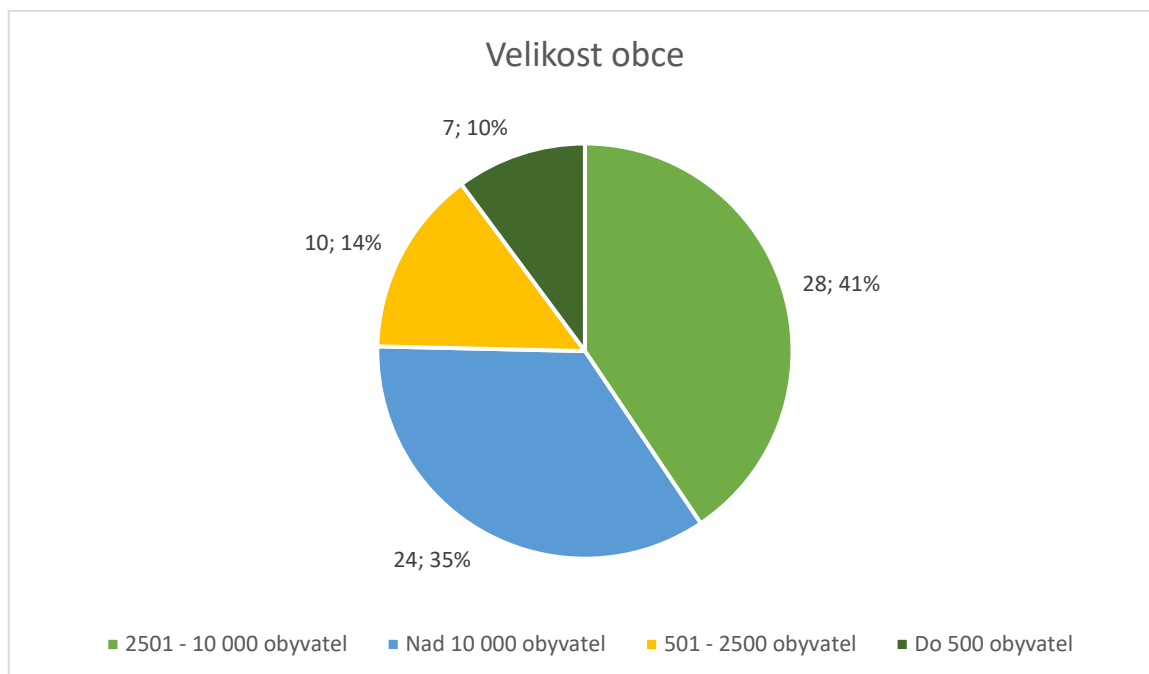

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 3 Velikost obce/města kde žijete?

Tato otázka zjišťovala velikost obce, ve které respondent žije. Na grafu můžeme vidět, že nejvíce dotazovaných žije v obcích mezi 2 500–10 000 obyvatel. Následují respondenti z měst nad 10 000 obyvatel. Naopak nejméně dotazovaných pochází z obcí pod 500 obyvatel.

Graf 3-Velikost obce

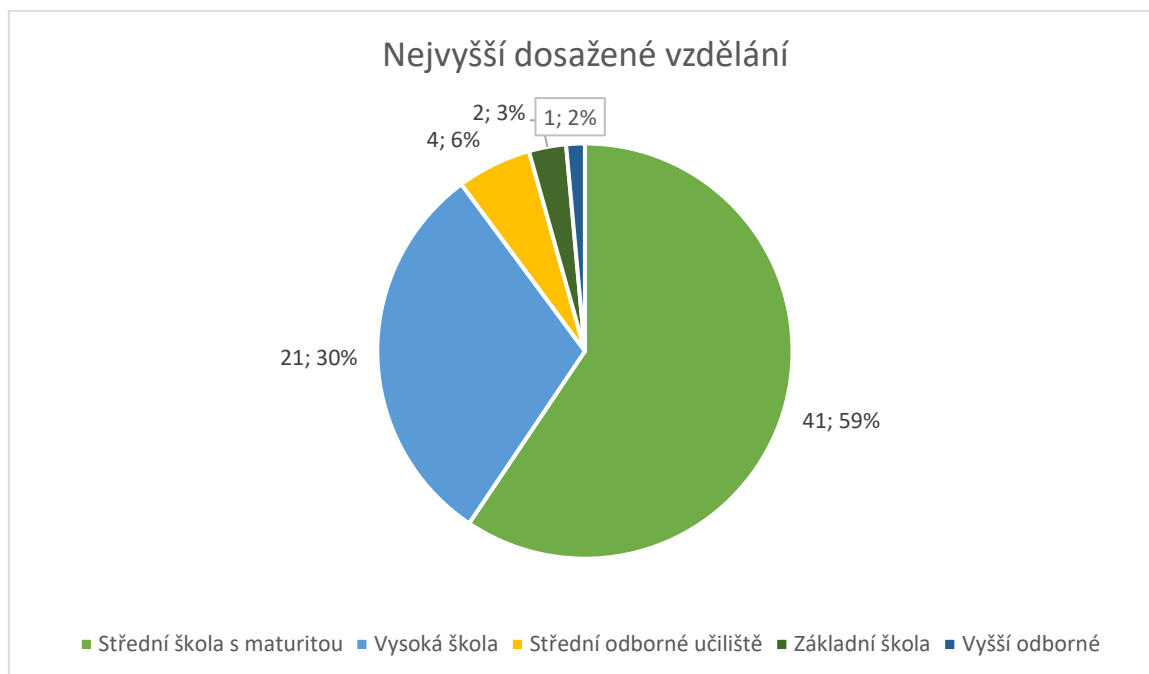

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 4 Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Ve čtvrté otázce byli respondenti dotazováni na dosažené vzdělání. Nejvíce respondentů uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské, a to pravděpodobně i proto, že většina respondentů byla ve věku 18-25. Jedná se tedy zpravidla o studenty vysokých škol. Další skupinou, která byla výrazně zastoupena, byli respondenti s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Čtyři lidé uvedli střední odborné vzdělání a dva lidé pouze vzdělání základní. Jeden respondent uvedl vzdělání vyšší odborné.

Graf 4-Nejvyšší dosažené vzdělání

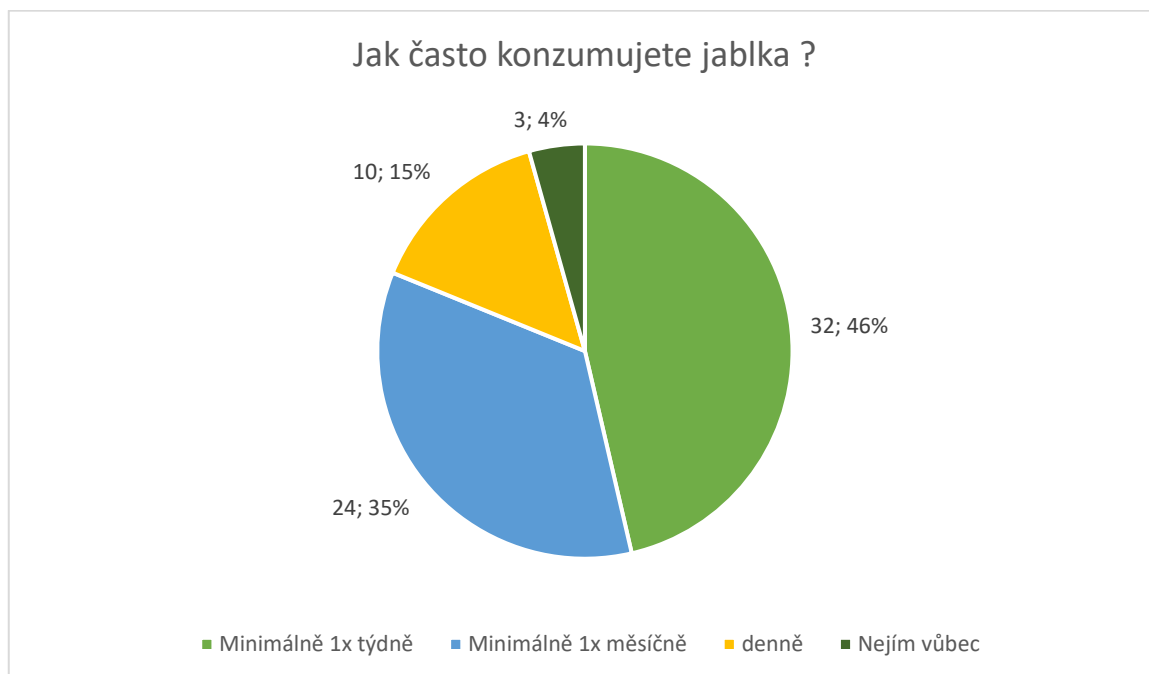

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 5 Jak často konzumujete jablka?

Otázka mapovala četnost konzumace jablek. Většina dotázaných odpověděla, že jablka konzumuje minimálně jednou týdně. 24 dotázaných odpovědělo, že konzumují jablka minimálně jednou měsíčně. 10 dotázaných přiznalo každodenní konzumaci jablek. A 3 lidé nekonzumují jablka vůbec. Dotazníky této poslední skupiny jsou pro toto empirické šetření nepoužitelné, a proto nebyly dále zpracovávány.

Graf 5- Jak často konzumujete jablka?

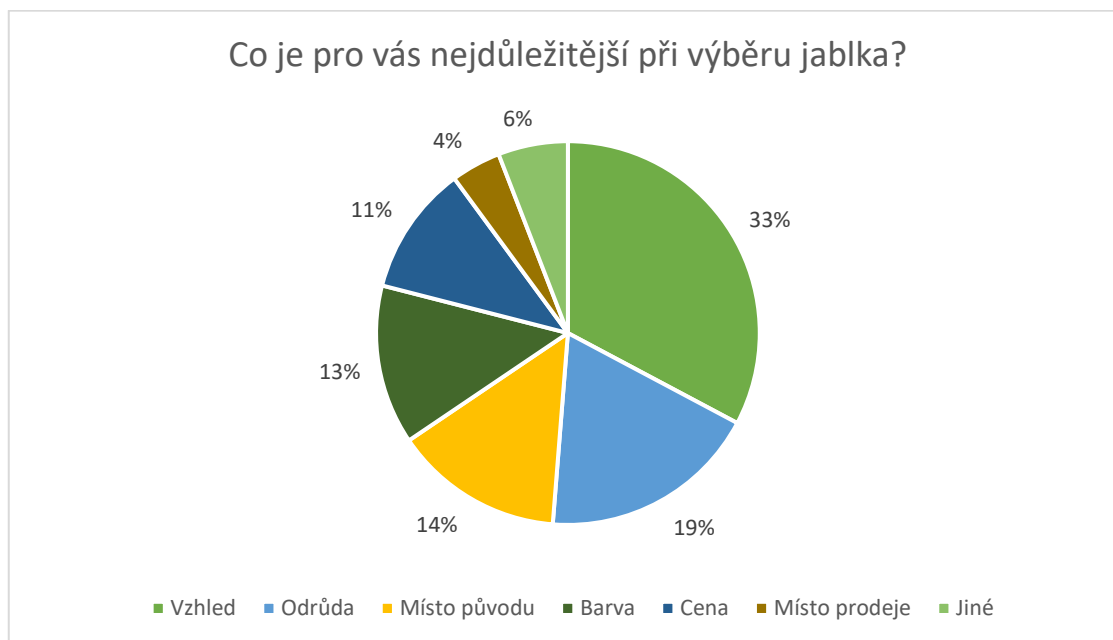

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 6 Co je pro Vás nejdůležitější při výběru jablka?

Šestá otázka byla orientována na to, co je pro konzumenty při výběru jablka nejdůležitější. U této otázky mohli respondenti vybrat maximálně tři atributy rozhodující výběr jablka. Největší část dotázaných hodnotila jako nejdůležitější vzhled. Hned poté uvedli odrůdu a místo původu. Dále barvu a cenu. Na posledním místě skončilo místo prodeje.

Graf 6-Co je pro vás nejdůležitější při výběru jablka?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 7 Kdy nejčastěji nakupujete jablka?

Sedmá otázka se zaměřila na to, kdy respondenti jablka nejvíce nakupují. Většina respondentů, konkrétně 31, odpověděla, že jablka nakupují po celý rok stejně. V zimě a na podzim nakupuje jablka stejné množství dotázaných a to 11. Dalších 10 lidí odpovědělo, že jablka nejvíce nakupují na jaře. A nejméně dotázaných nakupuje jablka v létě. Respondenti, kteří uváděli nákup jablek na podzim a v zimě, také uvedli, že se jedná o ovoce k uskladnění. Osoby, které nakupují nejčastěji jablka na jaře, uváděly, že jablka nakupují až v době, kdy spotřebují vlastní produkci ze zahrad, a to je většinou na jaře. Důvodem minimálního nákupu jablek v létě je úroda jiného, sezónního ovoce. Zároveň jsou na trhu již jablka letní, přesto nejsou tak hojně nakupována. Dnešní moderní způsoby skladování umožňují uchovat jablka v nezměněné kvalitě po dobu několika měsíců a není tedy pro pěstitele problémem zásobovat trh jablek celoročně.

Graf 7-Kdy nejčastěji nakupujete jablka?

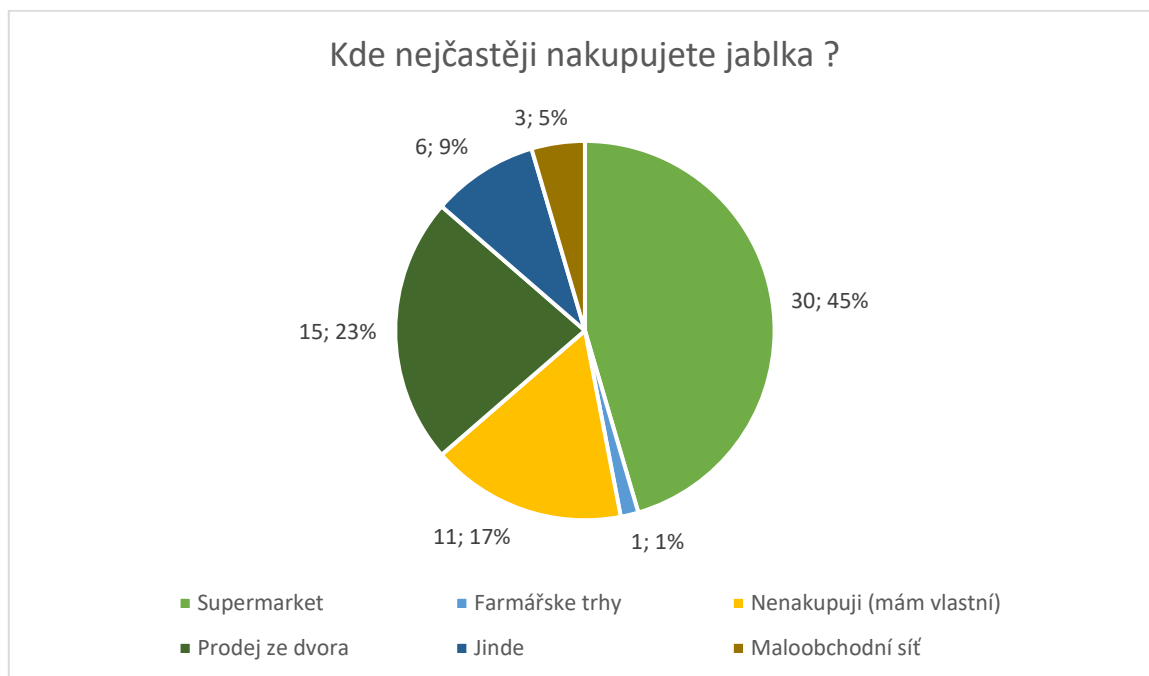
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 8 Kde nejčastěji nakupujete jablka?

Osmá otázka mapuje preferované místo nákupu jablek. Nejvíce dotázaných, 33, odpovědělo, že jablka kupují převážně v supermarketu. Prodej ze dvora preferuje 15 osob. 11 konzumentů uvedlo, že mají vlastní produkci. V maloobchodní síti nakupují 3 dotazovaní. Farmářské trhy využívá k nákupu jablek pouze jeden respondent.

Zde měli dotazovaní k dispozici i možnost vlastní odpovědi, kterou ale žádný z nich blíže nspecifikoval.

Graf 8-Kde nejčastěji nakupujete jablka?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 9 Máte oblíbenou odrůdu jablka?

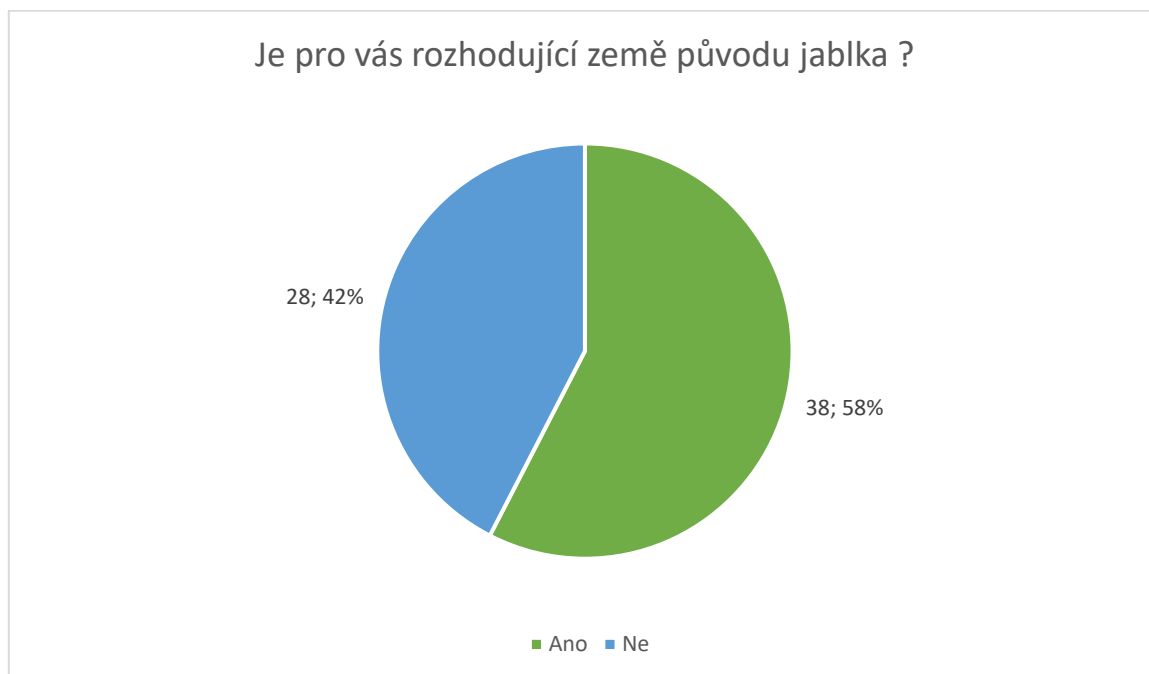
Otázka mapovala spotřebiteli preferované odrůdy jablek. Respondenti měli možnost napsat maximálně tři odrůdy. Nejčastěji se objevovaly tyto druhy jablek: Golden Delicious, Gala, Jonagold, Idared, Topaz, Rubín, Šampion, Braeburn. V jednotkách případů se objevily druhy jako Holovouský Malináč nebo letní odrůda Spartan a Ametyst.

Otázka č. 10 Je pro vás rozhodující země původu jablka?

Tato otázka zjišťovala, jak je pro respondenty důležitá země původu jablka. 38 dotázaných odpovědělo, že pro ně není země původu jablek důležitá. Pro 28 dotázaných naopak země původu důležitá je.

Všeobecně panuje ve společnosti trend na podporu regionálních producentů a výrobců, místních řemeslníků a poskytovatelů služeb. Odpovědi v této otázce však tento trend nepotvrzují, protože více jak polovinu respondentů není země původu důležitá. Přitom je možné na trhu vždy v nějaké míře najít zastoupení českých producentů.

Graf 9- Je pro vás rozhodující země původu jablka?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 11 Jakou zemi preferujete?

Jedenáctá otázka navazovala na předchozí. Pokud respondenti odpověděli v otázce č. 10 ANO, pak měli uvést, kterou zemi původu jablka preferují. 38 osob, které v předchozí otázce odpověděli NE, na tuto návaznou otázku samozřejmě neodpovídalo. Všichni ostatní (31 osob) uvedli jako rozhodující zemi původu Českou republiku.

Graf 10-Jakou zemi původu preferujete?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

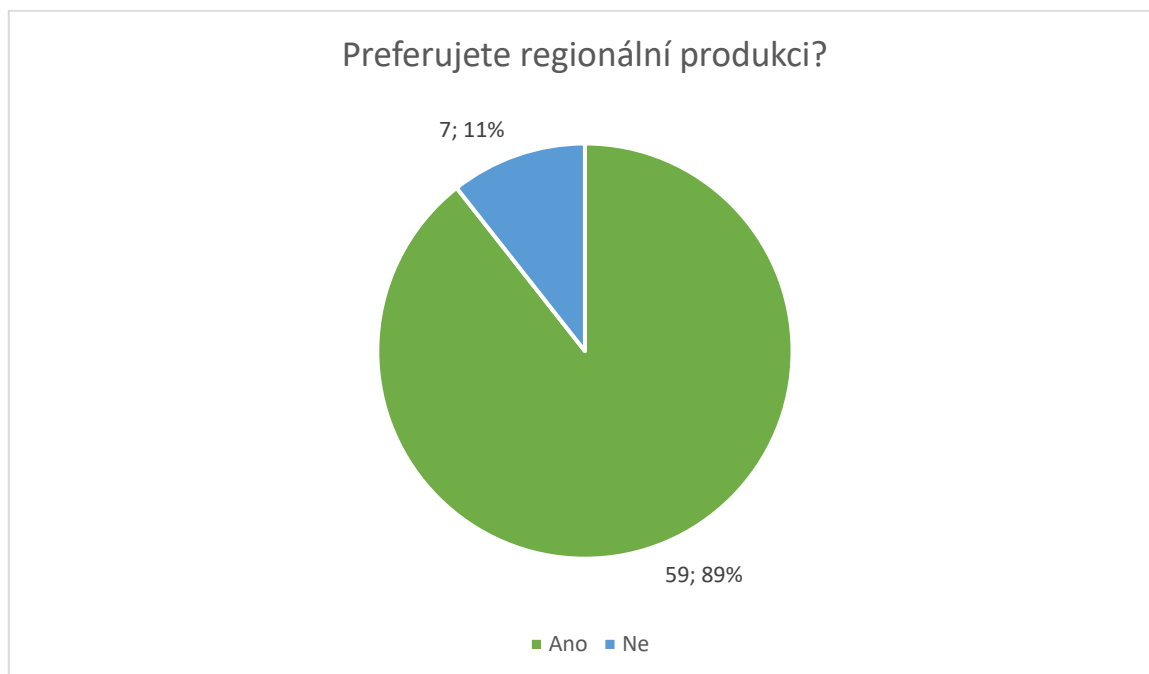
Otázka č. 12 Preferujete regionální produkci?

Další, ověřující otázka sledovala preference dotazovaných ve vztahu k regionální produkci. 61 respondentů odpovědělo, že preferují regionální produkci (NE uvedlo 8 osob).

Tato odpověď je v rozporu s výsledkem na otázku č. 10, kdy 38 respondentů (což je většina dotazovaných) odpovědělo, že pro ně není země původu rozhodující.

Lidé tedy nejsou dobře informováni o tom, co je to vlastně regionální produkce, a to je výzva pro ovocnáře, aby se zaměřili na větší propagaci vlastní produkce v kontextu svého regionu.

Graf 11-Preferujete regionální produkci?

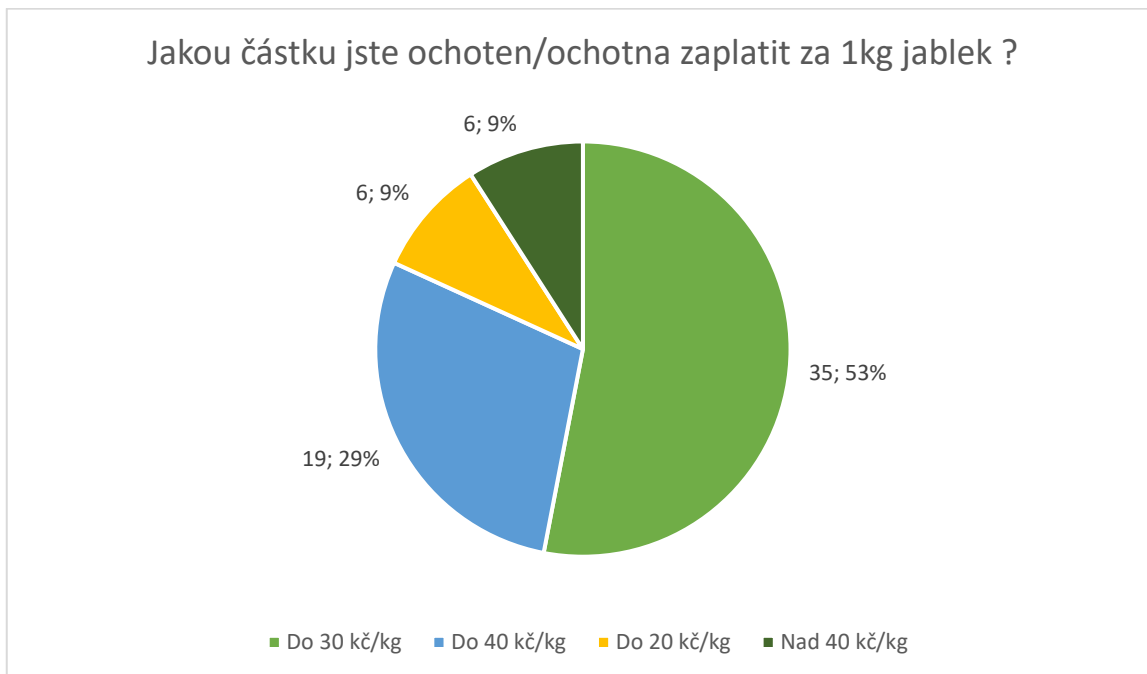

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 13 Jakou částku jste ochoten/ochotna zaplatit za 1 kg jablek?

V této části byla dotazována výše ceny, kterou je respondent ochoten investovat do 1 kg jablek. Nejčastěji byla uváděna částkou 30 Kč/kg jablek. Tuto variantu zvolilo 35 dotázaných. Částku do 40 Kč/kg jablek respektuje 21 respondentů. Pouze 6 dotázaných je ochotno zaplatit více jak 40 Kč/kg jablek. A 6 osob upřednostní částku do 20 Kč za kilogram jablek.

Graf 12-Jakou částku jste ochoten/ochotna zaplatit za 1 kg jablek?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Otázka č. 14 Pokud jste v dotazníku nenašli otázku či oblast, která je pro Vás důležitá, prosím napište zde

Čtrnáctá otázka poskytovala prostor pro zpětnou vazbu a vlastní názor. Byla využita jediným respondentem, který uvedl že: „Venkovní prodej jablek v zimě na farmářských trzích snižuje kvalitu, často nelze ověřit původ“

4.2 Předpoklady:

- 1) **V obcích do velikosti 2500 obyvatel bude preferována regionální produkce. Nad 2500 obyvatel nebude regionální produkce tolik využívána.**

Pro odpověď na tento předpoklad byly zohledněny odpovědi respondentů číslo 3 a 12. Odpověď ANO znamená, že respondent preferuje regionální produkci.

Z tabulky vyplývá, že nejvíce preferují regionální produkci respondenti ve větších městech s počtem nad 2 501 obyvatel.

Ze zjištěných skutečností je zřejmý opačný trend, než byl předpoklad. Důvodem je pravděpodobně vyšší informovanost a zájem dotazovaných z větších sídel o zdravý životní styl.

Procenta v závorkách u odpovědí v tabulce vyjadřují poměr kladných odpovědí k celkovému počtu respondentů z konkrétně velké obce.

Předpoklad se tedy nepotvrdil.

Tabulka 9- Kontingenční tabulka – preference regionální produkce x velikost obce

	Do 500 ob.	501-2 500 ob.	2 501-10 000 ob.	Nad 10 000	Celkem
Ano	5	8	27	21	61
Ne	2	2	1	0	5
Celkem	7	10	28	21	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

- 2) **Lidé s nižším vzděláním se budou zaměřovat na cenu, naopak lidé s vyšším vzděláním upřednostní zemi původu.**

Výsledky odpovědí, které porovnávají preferenci ceny za jablka a výše dokončeného vzdělání a zároveň poměr preference země původu a vyšší úrovně dosaženého vzdělání.

Pro potřeby tohoto šetření bylo pod *nižší vzdělání* zahrnuto vzdělání základní a střední odborné učiliště. *Vyšší vzdělání* je zastoupeno škálou zahrnující střední školu s maturitou po absolvování vysoké školy.

Z tabulky je patrné, že předpoklad se nepotvrdil. Respondenti, pro které je nejdůležitější cena produktu, patří do kategorie osob s vyšším vzděláním.

Naopak zemi původu, dle předpokladu, jako důležitý aspekt při výběru ovoce uvedli ve 100 % respondenti s vyšším vzděláním.

První část předpokladu se tedy nepotvrdil. Druhá část ano.

Tabulka 10-Kontingenční tabulka – preference důležitého aspektu při výběru jablka v závislosti na úrovni dokončeného vzdělání

	Základní škola	Střední odborné učiliště	Střední škola s maturitou	Vyšší odborná škola	Vysoká škola	Celkem
Země původu			7		10	17
Cena			7		6	13
Vzhled	2	3	22	1	11	39
Odrůda		1	14		7	22
Místo prodeje			4		1	5
Barva			12		4	16

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

3) Lidé, kteří konzumují jablka častěji, si buď jablka pěstují, nebo dbají více na kvalitu než cenu.

Tabulka číslo 3 je přehledem provázanosti četnosti konzumace jablek a místa jejich nákupu (popř. pokrytí z vlastních zdrojů). Je zřejmé, že nejčastěji si respondenti nakupují jablka v supermarketu a také využívají prodeje ze dvora – celkem 27 odpovědí ze 42 uvedených (tj. 64 % z celku). Naproti tomu v maloobchodní síti, na farmářských trzích nebo jinde nakupuje 21 % (celkem 9 odpovědí). Pouze 6 osob uvedlo, že zdrojem jablek je pro ně jejich vlastní produkce (14 %).

Supermarkety jsou pod trvalou přísnou kontrolou kvality nabízených potravin, jablka nevyjímaje. Sledování dodržování kvality jablek se týká ovoce dovezeného z ciziny i od českých producentů. Proto lze i nákup v supermarketu považovat za nákup s ohledem na kvalitu nakupovaného produktu.

Supermarkety tvoří díky husté síti pokrytí našich měst hlavní zdroj pro nákup potravin, a proto se tento trend objevuje i v odpovědích respondentů. Naproti tomu farmářské trhy jsou spíše doménou velkých měst, popř. se konají nepravidelně, v omezeném času. Navíc v minulých dvou letech postižených koronavirovou krizí se tyto trhy nekonaly téměř nikde.

Tabulka 11-Kontingenční tabulka – preference místa nákupu častěji konzumujících jablka

	Denně	Minimálně 1x týdně	Celkem
Supermarket	3	12	15
Maloobchodní síť	0	2	2
Farmářské trhy	0	1	1
Prodej ze dvora	2	10	12
Vlastní produkce	2	4	6
Jinde	3	3	6
Celkem	10	32	42

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Tabulka č. 4 přináší přehled preferencí spotřebitelů s ohledem na kvalitu a cenu. Kdy je předpoklad, že respondenti upřednostní kvalitu nad cenou jablek.

Kvalitou se v tomto případě rozumí vzhled, barva, popř. i země původu – tedy rovnice kvalitní jablko = zdravé, pěkného vzhledu i barvy, důvěryhodná země původu. Z tabulky je patrné, že takto nastavenou kvalitu jablka uvedlo 41 osob (56 %) z celkového počtu 73 odpovědí – tento počet je dán specifikací dotazu a možností uvést až 3 parametry, které respondent při výběru jablka preferuje.

Naproti tomu cenu jako hlavní kritérium při nákupu jablka u častých konzumentů uvedlo pouze 7 dotazovaných (9,6 %).

Tabulka 12-Kontingenční tabulka – preferované kritérium při výběru jablka u častých konzumentů

	Denně	Minimálně 1x týdně	Celkem
Vzhled	5	15	20
Místo původu	4	7	11
Odrůda	2	15	17
Barva	2	8	10
Jiné	2	4	6
Cena	1	6	7
Místo prodeje	0	2	2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Předpoklad se v části zaměřené na to, že lidé, kteří častěji konzumují jablka, si je zároveň pěstují, se nepotvrdila. V dotazníku se tato odpověď objevila pouze v 6 případech.

Zároveň se potvrdil předpoklad, že pro spotřebitele často konzumující jablka je důležitá jejich kvalita.

4) Ženy více sledují vzhled jablka, muži naopak upřednostní jeho odrůdu

Tabulka 13-Kontingenční tabulka – preference mužů a žen při výběru jablka

	Muži	Ženy	Celkem
Vzhled	27	12	39
Odrůda	11	11	22
Barva	11	10	21
Místo původu	7	6	13
Cena	7	5	12
Jiné	4	3	7
Místo prodeje	3	2	5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníku

Z tabulky č. 5 je zřejmé, vzhled je důležitější pro muže než ženy. Z celkového počtu 39 odpovědí u tohoto kritéria se muži vyjádřili v 69% a ženy v 31% zastoupení.

Překvapivý je shodný výsledek uvedený v kritériu odrůdy, kdy tuto odpověď zaškrtl stejný počet mužů i žen - 11.

Tento předpoklad se nepotvrdil ani v jedné své části.

4.3 Korespondenční rozhovory s pěstiteli

Vedle dotazníků, jenž byly směřovány na respondenty z řad zákazníků/konzumentů jablek, byl pro dosažení cílů práce využit také strukturovaný rozhovor, který oslovení ovocnáři vyplňovali korespondenčně.

Cílem práce bylo popsat a charakterizovat situaci na trhu s jablky a navrhnout pěstitelům vhodná doporučení pro jejich další práci. Z tohoto důvodu bylo nutné zmapovat situaci na trhu s jablky nejen z pohledu cílového spotřebitele, ale také z pozice prodejce, ovocnáře.

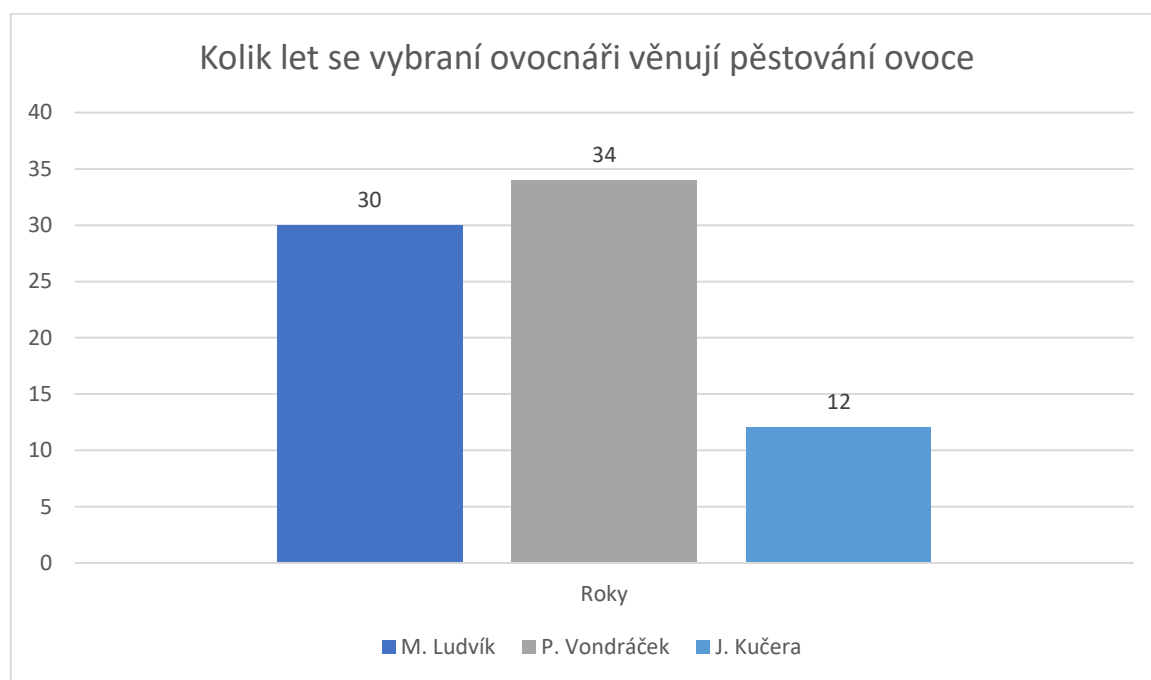
Osloveni byli čtyři ovocnáři hospodařící na malých farmách v Královéhradeckém kraji. Rozhovor poskytli tři z nich.

Osnova a otázky korespondenčního rozhovoru byly voleny s ohledem na obsah bakalářské práce a pěstitelé byli osloveni na základě osobních vazeb.

Kompletní znění otázek je součástí přílohy č. 2.

4.4 Výsledky, závěry a porovnání rozhovorů

- 1) První otázka směřovala k době, po kterou se oslovení ovocnáři věnují pěstitelství a produkci ovoce. Na základě získaných odpovědí lze konstatovat, že všichni oslovení mají dostatečné zkušenosti a praxi v oboru. Doba jejich působení se pohybuje mezi 12–34 lety.

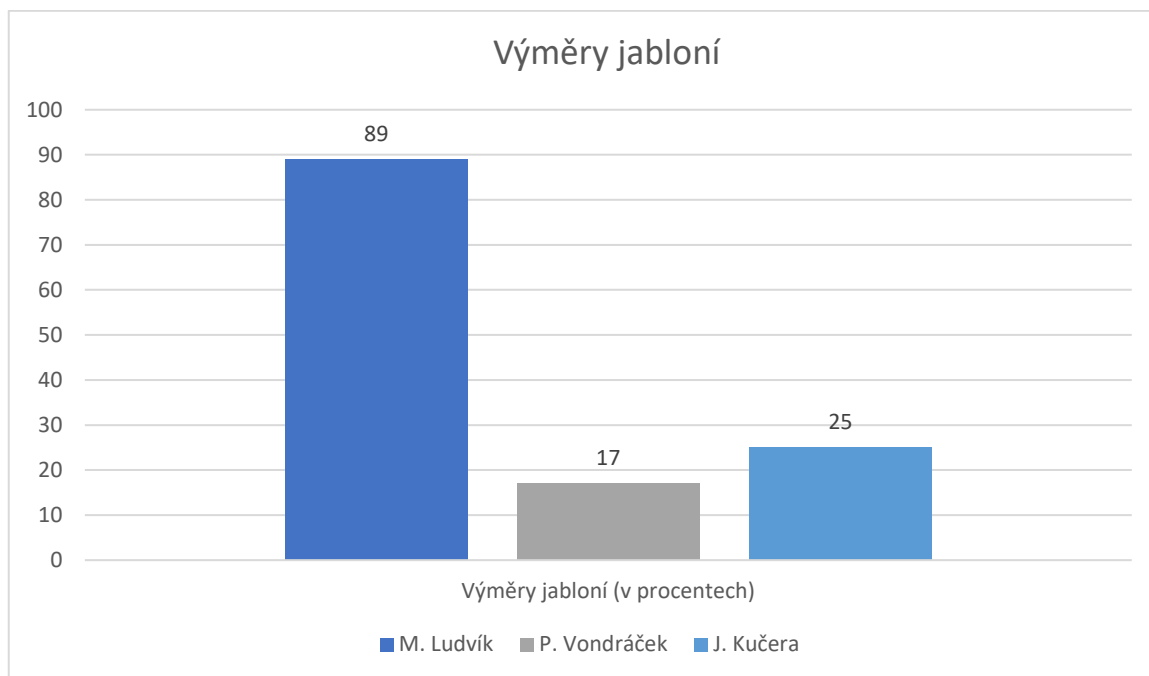
Zdroj: Vlastní zpracování na základě odpovědí pěstitelů.

- 2) Další dotaz se zaměřil na druhy ovoce, na které se pěstitelé orientují a jakou část z celého tohoto objemu tvoří jablka.

Plocha, kterou oslovení respondenti využívají k produkci ovoce, se pohybuje od 9 po cca 25 ha.

Pouze jeden z dotazovaných ovocnářů pěstuje jablka na 89 % své celkové obhospodařované ploše. Ostatní dva pak uvedli 17 % a 25 % z celkové výměry sadů.

Jako další druhy ovoce, na které se ovocnáři zaměřují, jsou nejčastěji višně, třešně, meruňky, švestky. V malé míře u jednoho pěstitele byly uvedeny černý a červený rybíz a hrušky.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě odpovědí pěstitelů.

- 3) Je zajímavé, že se pěstitelé v některých odrůdách shodují. Je to především odrůda Braeburn, kterou uvedli všichni oslovení. Shoda je také v odrůdě Ametyst, Topaz, Gala, Jonagored – každý druh tohoto jablka pěstují min. dva z oslovených ovocnářů.

- 4) Tento dotaz směřoval na preferovaná odbytíště. Ovocnáři uváděli odbytová družstva, přes která prodávají. Tato varianta byla uváděna jako převažující, menší část produkce je prodávána ze dvora, popř. jako maloobchod. Jeden z oslovených uvedl, že byl nucen zrušit maloobchodní prodej z kapacitních důvodů a také kvůli povinnosti zavést EET.

- 5) Hlavní rizika v pěstování a odbytu jablek vidí shodně ovocnáři především ve faktoru počasí (jarní mrazíky, kroupy, škůdci a choroby). Dalším, velmi výrazným rizikem jsou dle všech oslovených vysoké vstupní náklady (mzdy pracovníků, zdražení

energií a pohonných hmot). Uváděli také nadbytek úrody v Polsku a následné zahlcení českých obchodů především levnými jablky právě z Polska. Zajímavou připomínkou bylo i uvedení rizika ve formě neuváženého omezování přípravků ochrany rostlin (POR) z EU, kdy tyto není možné adekvátně nahradit. Tím postupně dochází k narušení ochrany sadů, snižují se výnosy a zvyšují se ztráty.

- 6) Evropský trh je volný a významná část produkce ovoce se dováží. Dotovaná jablka z Polska výrazně decimují místní pěstitele. Polsko mělo v roce 2021 velkou nadúrodu (naši ovocnáři naproti tomu měli v roce 2021 nejhorší úrodu za posledních 8 let). Tomuto polskému ovoci není možné konkurovat. Dochází k propadu cen a situaci, kdy výkupní ceny nepokryjí ani základní vstupní náklady pěstitele.

- 7) Celkově z odpovědí vyznívá, že budoucnost oboru nevidí ovocnáři nijak optimisticky. Zaznamenávají dlouhodobý pokles produkce místního ovoce i zmenšování plochy sadů v ČR. Za poslední roky se plocha sadů v ČR zmenšila o 5 milionů stromů. Někteří zemědělci se věnují raději rentabilnějšímu pěstování obilí nebo řepky. Také dramatický nárůst nákladů včetně energií, hnojiv, pohonných hmot, cen práce atd. pěstitele velmi ohrožují.

5. Výsledky

Bakalářská práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části je práce zaměřena na představení základních odborných pojmů, jejich definice a různé pohledy odborníků.

Praktická část je složena ze dvou částí – strukturovaného dotazníku a korespondenčního rozhovoru. Dotazník byl umístěn na stránce survio.com, na sociálních sítích a také byl distribuován fyzicky. Korespondenční rozhovor byl předán emailovou poštou.

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazník, který v této práci představuje kvantitativní metodu sběru dat, byl připraven autorem bakalářské práce. Respondenti, kteří se do sběru dat zapojili, byli z velké části anonymními účastníky dotazníkového šetření. Sběr dat probíhal v únoru 2022.

Dotazník byl složen ze dvou částí. V první, rozřazovací, byly zjišťovány sociodemografické údaje o respondentech. Jednalo se zejména o pohlaví, věk, dosažené vzdělání a velikost obce, kde respondent žije. Druhá část dotazníku mapovala spotřebitelské preference respondentů. Otázky zjišťovaly oblíbené odrůdy jablek, místo jejich nákupu, akceptovatelnou nákupní cenu jablek, četnost konzumace a celkově nákupní zvyklosti.

Dotazník obsahoval otázky uzavřené a polouzavřené.

5.2 Vyhodnocování předpokladů

Vyhodnocení předpokladů bylo dosaženo za pomoci dotazníkového šetření, ze kterého byla zjištěna potřebná data. Na jejich základě byly vytvořeny kontingenční tabulky, které sice nebyly dále statisticky zpracovány, ale pro vyhodnocení předpokladu dostačující.

Vzhledem k tomu, že nebylo použito statistických výpočtů pro ověření, mohu konstatovat, že řešení není úplně přesné.

5.3 Korespondenční rozhovory s pěstiteli

Korespondenční rozhovor, který byl v bakalářské práci využit, představuje kvalitativní metodu sběru dat. Ke zpracování byli osloveni ovocnáři, jejich výběr byl definován

osobními vazbami. Všichni tři pěstitelé hospodaří na území Královéhradeckého kraje, v okrese Jičín, v katastru obce Dobrá Voda u Hořic, Konecchlumí a Drahoraz. Korespondenčnímu rozhovoru předcházela osobní rozhovor, na jehož základě bylo vyhověno požadavku ovocnářů zpracovat odpovědi písemnou formou. Otázky rozhovoru byly otevřené. Rozhovory probíhaly v únoru 2022.

6. Závěr

Tématem bakalářské práce byla Analýza vybraných zemědělských komodit – dovoz, vývoz, trh.

Cílem práce bylo popsat a charakterizovat situaci na českém trhu s jablky na základě vyhodnocení výstupů dotazníkového šetření, přímých rozhovorů s ovocnáři a dat ze Situační a výhledové zprávy, a na základě těchto výstupů navrhnout případná doporučení pro ovocnáře.

Teoretická část byla založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů týkajících se oblasti produkce jablek, trhu, dovozu a vývozu této komodity. Práce vycházela z literárních a internetových zdrojů.

Praktická část byla zaměřena na preference konzumentů jablek získaných pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl vypracován a vyhodnocen dle obecně používaných metod. Data získaná z dotazníkového šetření byla porovnána s údaji získanými řízeným korespondenčním rozhovorem s regionálními ovocnáři hospodařícími na malých farmách do 25 ha. Sledována byla tedy data a informace kvalitativní (rozhovor) a kvantitativní (dotazníky). Z výsledků tohoto zjištění pak vzešlo doporučení pěstitelům pro další práci.

Celková produkce jablek vypěstovaná v posledních letech v České republice neumožňuje ani zdaleka pokrýt potřebu českého trhu. Česká republika není soběstačná v produkci jablek ani ostatních druhů ovoce. Výměra produkčních sadů každoročně klesá.

Je nutné podstatnou část jablek pro uspokojení vlastní spotřeby dovážet ze zahraničí. Hlavními dovozci jsou Polsko, Itálie, Nizozemí a Belgie.

Ve srovnání kvality vychází česká produkce oproti zahraniční konkurenci lépe, a to především díky kontrolám při používání prostředků ochrany rostlin v systému integrované produkce. Systém vede ke snižování celkové spotřeby pesticidů a vyššímu důrazu na ochranu životního prostředí včetně vody.

Z dotazníkového šetření mezi spotřebiteli a konzumenty jablek jednoznačně vyplývá, že jablka tvoří důležitou součást jídelníčku českého obyvatelstva a je pro ně důležitý i původ ovoce. Zkušené a vzdělané pěstitele u nás máme, ale jejich podnikání je výrazně znevýhodněno zahraničním dovozem, kterému nemohou za současných legislativních podmínek konkurovat.

Cílem práce bylo také navržení doporučení pěstitelům:

Doporučuji vytvořit si silná odbytová družstva, která by se dokázala prosadit v prostředí supermarketů, které nyní preferují zahraniční dodavatele. Zároveň apelovat na politické představitele, profesní a zájmové organizace (např. Agrární komora, Ovocnářská unie), aby jim pomohly uplatnit vlastní produkci na domácím trhu.

Toto je důležité i v současném trendu preference regionálních potravin (snížení nákladů na jejich přepravu – podpora místních producentů a zaměstnanosti v regionu).

Z dotazníkového šetření mezi spotřebiteli vyplývá, že pojem regionální produkce není všem zcela jasný. Pěstitelé by se tedy měli více zaměřit na propagaci své regionální produkce.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

- 1) BURIANOVÁ, Jaroslava. *Učební texty z mikroekonomie*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2004. ISBN 978-80-213-1210-4.
- 2) DVOŘÁČEK, Jiří. *Konkurenční schopnost průmyslu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2001. ISBN 80-245-0249-6.
- 3) JANATKA, František. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členských zemí EU*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-006-8.
- 4) MACHKOVÁ, Hana, Eva ČERNOHLÁVKOVÁ a Alexej SATO. *Mezinárodní obchodní operace*. 5. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3237-4.
- 5) MERTLÍK, Pavel, Lada RUSMICOVÁ a Jindřich SOUKUP. *Úvod do obecné ekonomie*. 2. dopl. vyd. Praha: Aleko, 1991. ISBN 80-85341-03-4.
- 6) MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4780-4.
- 7) NĚMCOVÁ, Veronika a Irena BUCHTOVÁ. *Situační a výhledová zpráva ovoce*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2021. ISBN 978-80-7434-629-3.
- 8) PLÁŠIL, Martin, Josef MEZERA, Lenka MEJSTRÍKOVÁ, Václav POKORNÝ, Marie PUTICOVÁ a Pavel FRONĚK. *Konkurenceschopnost potravinářského sektoru ČR*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. ISBN 978-80-86671-76-5.
- 9) SMUTKA, Luboš, Miroslav SVATOŠ, Josef VOLOŠIN a Irena POKORNÁ. *Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v evropském a světovém kontextu*. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-22-1.
- 10) SMUTKA, Luboš. *Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v evropském a světovém kontextu*. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-22-1.
- 11) SVATOŠ, Miroslav. *Agrární politika*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2003. ISBN 80-213-0760-9.
- 12) ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

- 13) TULEJA, Pavel, Pavel NEZVAL a Ingrid MAJEROVÁ. *Světová ekonomika*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 978-80-251-1498-8.

7.2 Internetové zdroje

- 1) *Asociace regionálních značek* [online]. Kinet, c2010-2022 [cit. 2022-03-12].
Dostupné z: <https://www.regionalni-znacky.cz/arz/cs/o-nas/>
- 2) *Jednotná platba na plochu zemědělské půdy* [online]. 2015 [cit. 2022-03-12].
Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/jednotna-platba-na-plochu/>
- 3) MULLER, Thomas. Vnitřní trh EU - základní principy. *Mpo.cz* [online]. 11.1.2016 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/podnikani-v-eu/vnitri-trh-eu/vnitri-trh-eu---zakladni-principy--3363/>
- 4) *Ovoce a zelenina* [online].c2009-2022 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roslinna-vyroba/roslinne-komodity/ovoce-a-zelenina/?fullArticle=1>
- 5) *Pohyb zboží přes hranice - Metodika* [online]. 2022 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zo>
- 6) *Výroční zpráva pro přímé platby za rok 2020* [online]. 2021 [cit. 2022-03-12].
Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/vyrocni-zprava-pro-prime-platby-za-rok-1-2.html>
- 7) *Zahraniční obchod* [online]. 2022 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozim_podle_zmeny_vlastnictvi_narodni_pojeti

8. Přílohy

8.1 Příloha č. 1 - Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Tadeáš Novotný a jsem studentem Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze. Přípravuji svou bakalářskou práci na téma Analýza vybraných zemědělských komodit – trh, dovoz, vývoz. Rozhodl jsem se zaměřit práci na ovocnářství, konkrétně na oblast produkce jablek.

Tento dotazník mi poskytne důležité informace o chování zákazníků /konzumentů jablek pro praktickou část této práce.

Prosím tedy o vyplnění a předání dotazníku osobě, od které jste ho obdržel/la.

Pokud není uvedeno jinak, zaškrtněte (označte nejlépe křížkem) pouze jednu odpověď.

Děkuji.

1)

- Muž
- Žena

2) Věk:

- 18-25 let
- 26–35 let
- 36–45 let
- 46–60 let
- 60 +

3) Velikost obce/města, kde žijete:

- Do 500 obyvatel
- 501 - 2 500 obyvatel
- 2 501 - 10 000 obyvatel
- Nad 10 000 obyvatel

4) Nejvyšší dosažené vzdělání:

- Základní
- Střední odborné
- Střední škola s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysoká škola

5) Jak často konzumujete jablka?

- Denně
- Minimálně 1 x týdně
- Minimálně 1 x měsíčně
- Nejím vůbec

6) Co je pro Vás při výběru jablka nejdůležitější? (Max. 3 odpovědi)

- Cena
- Barva
- Odrůda
- Vzhled
- Místo prodeje
- Místo původu
- Jiné:

7) Kdy nejčastěji nakupujete jablka?

- Jaro
- Léto
- Podzim
- Zima
- Stejně po celý rok

8) Kde nejčastěji nakupujete jablka?

- Supermarket
- Maloobchodní síť
- Farmářské trhy
- Prodej ze dvora (u místního ovocnáře)
- Nenakupuji (mám vlastní produkci)
- Jinde (uved'te kde):

9) Máte oblíbenou odrůdu jablek (uved'te prosím max. 3 odrůdy):

10) Je pro Vás rozhodující země původu jablka?

- Ano
- Ne

11) Pokud ano, kterou zemi preferujete?

12) Preferujete regionální produkci?

- Ano
- Ne

13) Jakou částku jste ochoten/ochotna zaplatit za 1 kg jablek?

- Do 20,- Kč/kg
- Do 30,- Kč/kg
- Do 40,- Kč/kg
- Více než 40,-Kč/kg

14) Pokud jste v dotazníku nenašli otázku či oblast, která je pro Vás důležitá, prosím napište zde:

Děkuji Vám za odpovědi a čas, který jste dotazníku věnoval/a.

8.2 Příloha č. 2 - Korespondenční rozhovor s pěstitelem ovoce – únor 2022

Podklad pro šetření v rámci bakalářské práce na téma ANALÝZA ZEMĚDĚLSKÝCH KOMODIT – DOVOZ, VÝVOZ, TRH (se zaměřením na jablka).

- 1) Jak dlouho se ovocnářství věnujete?**
- 2) Jaké druhy ovoce a na jaké výměře je pěstujete (z toho jablka tvoří kolik %)?**
- 3) Na jaké odrůdy jablek se specializujete?**
- 4) Jak realizujete svou produkci ovoce (velkoobchod, maloobchod, ze dvora – procentuálně)?**
- 5) Jaká hlavní rizika vidíte v tomto oboru podnikání?**
- 6) Je Vaše podnikání nějak ovlivněno neregulovanými dovozy ovoce v rámci jednotného trhu EU?**
- 7) Jak vidíte perspektivu tohoto oboru do budoucna?**